

PROJEKTY MŁODZIEŻOWE W EDUKACJI GLOBALNEJ I EKOLOGICZNEJ

SPIIS TREŚCI

1. O METODZIE PROJEKTU.....	3
2. ETAPY PROJEKTU.....	5
Etap 1 - Zaplanowanie projektu.....	5
Etap 2 - Określenie tematu.....	9
Etap 3 - Określenie tematu.....	11
Etap 4 - Zaplanowanie działań.....	15
Etap 5 - Prezentacja efektów.....	22
Etap 6 - Podsumowanie projektu.....	25
3. PROMOCJA PROJEKTU.....	28
4. KRYTERIA DOBREGO PROJEKTU....	38
5. MATERIAŁY MERYTORYCZNE.....	41
6. PRAKTYCZNE NARZĘDZIA W PROJEKCIE MŁODZIEŻOWYM.....	54
7. DOBRE PRAKTYKI.....	59

O METODZIE PROJEKTU

Zachęcamy nauczycieli i nauczycielki do wsparcia uczniów i uczennic w realizacji **projektów młodzieżowych dotyczących globalnych współzależności i wspierających zrównoważony rozwój!**

Podstawą działań jest znana i lubiana, ważna i rozwijająca metoda projektu. Proponujemy zastosowanie jej w celach edukacyjnych, ponieważ realizuje ważny w edukacji globalnej aspekt odniesienia do działania. Dzięki temu uczniowie i uczennice ucząc się o globalnych współzależnościach i wyzwaniach stojących dziś przed ludźmi, poza zrozumieniem tematu mogą zrobić kolejny, tak potrzebny nam dziś krok - działać. Projekty mogą mieć różny charakter, przez co uczniowie i uczennice mogą sprawdzić się w różnych rolach i dostosować swoje działania do swoich możliwości i potrzeb środowiska lokalnego.

Na niniejszej stronie poruszone zostały różne aspekty dotyczące realizacji projektów. Informacje kierujemy przede wszystkim do nauczycieli i nauczycielek, ale znajdują się tu również materiały skierowane do uczniów i uczennic.

Uczniowskie projekty edukacyjne to jedna z najciekawszych i najbardziej skutecznych metod nauczania - i uczenia się. Można je prowadzić na lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych, w szkole podstawowej i średniej, na wszystkich przedmiotach, a nawet międzyprzedmiotowo. Uczą samodzielności i krytycznego myślenia, współpracy i samoorganizacji, pogłębionego dociekania oraz publicznej prezentacji.

Więcej informacji o metodzie projektu uczniowskiego proponowanej przez Centrum Edukacji Obywatelskiej:

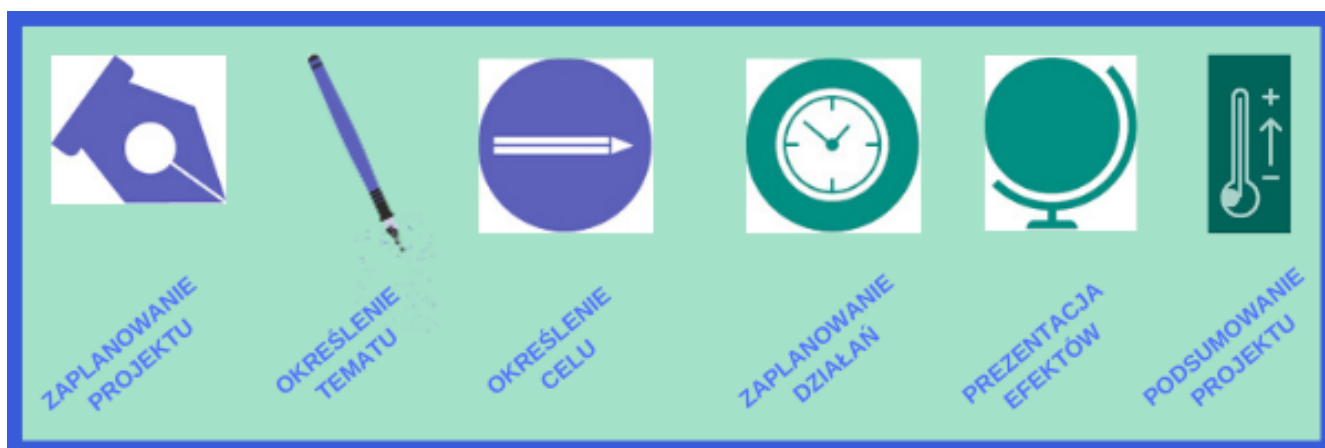
- Krótki film Centrum Edukacji Obywatelskiej "Młodzież na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju." Film powstał w czasie warsztatów dla młodzieży, przygotowujących do przeprowadzenia kampanii na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju w projekcie "Ścieżki do Celów".
- Webinarium Centrum Edukacji Obywatelskiej "Projekty edukacyjne w naszej szkole. Jak to robić i dlaczego naprawdę warto?"
- Inspiracje na Padlecie kursowym (m.in. źródła informacji, narzędzia, przykłady działań)
- Metoda projektu w edukacji globalnej, wyd. Polskiej Akcji Humanitarnej 2017. Publikacja zawiera wskazówki, jak zorganizować szkolny projekt z elementami edukacji globalnej, oraz opisy przykładów działań.
- "Metoda projektu edukacyjnego. Przewodnik dla dyrektorów i wicedyrektorów przedszkoli i szkół oraz kierowników świetlic z placówek edukacyjnych województwa mazowieckiego", Katarzyna Sołtan-Młodożeniec, CEO 2019
- Animacja "Zaprojektujmy mądrze świat", który mówi o kryteriach dobrego projektu na rzecz globalnych wyzwań.

ETAPY PROJEKTU

Projekt młodzieżowy jest zespołowym działaniem, koncentrującym się na wybranym problemie, który grupa młodzieżowa będzie starała się wspólnie rozwiązać. Projekt to działanie uczniowskie, zaś rolą nauczyciela i nauczycielki jest wprowadzenie młodzieży w pracę metodą projektu i zapoznanie uczniów i uczennic ze wszystkimi etapami składającymi się na realizację projektu. Do etapów projektu młodzieżowego zaliczamy:

ETAP 1. ZAPLANOWANIE PROJEKTU

Dobrze przeprowadzony etap planowania projektu i przygotowanie się do jego realizacji jest silnym fundamentem na którym będą opierały się działania młodzieży. By dobrze zaplanować projekt należy wiedzieć jakie etapy realizacji projektu należy wziąć pod uwagę, dlatego zachęcamy do zapoznania się ze wszystkimi etapami projektu, zanim grupa młodzieżowa zacznie realizować swój projekt.

Zebranie grupy projektowej.

To najważniejsza część projektu a jej stworzenie to pierwsze i zarazem kluczowe działanie przy zaplanowaniu projektu młodzieżowego. Zaangażowana grupa to podstawa udanego projektu i procesu nauki w ramach projektu. W zależności od rozmachu działań grupa może liczyć od pięciu do dwudziestu osób – choć zdarzają się też grupy zarówno trzy-, jak i trzydziestoosobowe. Aby zebrać chętnych do działania można zorganizować akcję informacyjną i rekrutację w szkole. Zachęcamy również do prowadzenia rekrutacji w trakcie trwania projektu, jeżeli z jakichkolwiek przyczyn liczba osób w grupie projektowej zmniejszy się.

Podział ról w grupie

Projekt to działanie uczniowskie, zaś rolą nauczyciela/nauczycielki jest przedstawienie metody projektu. W grupie młodzieżowej uczniowie i uczennice również będą pełnili różne role. Być może na tle grupy ktoś wyróżnia się zdolnościami liderskimi, inna osoba jest dobrą organizatorką lub organizatorem, ktoś będzie czuł się dobrze w promocji projektu, ktoś inny w sprawach technicznych, manualnych lub artystycznych. Warto jasno powiedzieć grupie, że nie każdy dobrze się czuje będąc liderem/liderką i że nikt nie może pełnić liderek funkcji, gdy wokół brak ludzi, którzy z nim pracują, wspierając swoimi zdolnościami. Podkreśl, że nie ma umiejętności lub predyspozycji lepszych i gorszych. Wszystkie są równie wartościowe, jeśli tylko będziemy znajdować czas i tworzyć warunki, by się zastanawiać, jak je wykorzystywać. Projekt młodzieżowy może być niepowtarzalną okazją dla młodzieży do odkrywania i wzmacniania swoich zainteresowań i umiejętności.

Unikaj stereotypowego podziału ról w grupie, który mógł już się wykształcić w klasie. Nie przydzielaj zadań według stereotypowego klucza (np. dziewczyny sprzątają salę, chłopcy noszą sprzęty). Unikaj sytuacji, gdy jedna osoba bierze na siebie całą odpowiedzialność za pracę grupy. Jeżeli zauważysz, że dziewczętom trudniej odnaleźć się w grupie, polecamy nasz scenariusz wzmacniający, który dotyczy projektów o tematyce klimatycznej, lecz może być zaadoptowany na potrzeby innych projektów: [Dlaczego Dziewczyny ocalały Planetę?](#)

Integracja grupy

Aby osoby chętne do wspólnego działania mogły stworzyć zgraną grupę projektową, powinny się najpierw wzajemnie poznać. Nawet jeżeli uczniowie i uczennice chodzą do jednej klasy, warto poświęcić nieco czasu na integrację grupy i wypracowanie silniejszej współpracy między nimi. Warto uświadomić wszystkim członkom i członkiniom grupy projektowej, jak ważna jest lojalność wobec siebie nawzajem i rzetelność. Rzetelność w tym kontekście oznacza skrupulatne podejście, wywiązywanie się z powierzonych zadań oraz solidarność – czyli współpracę nie tylko wtedy, kiedy sprawy idą po myśli, ale także wówczas, gdy w grupie pojawiają się konflikty czy trudne do rozwiązania sytuacje. Młodzież powinna czuć, że stanowi grupę, której przyświeca ten sam cel.

Jak? Gdzie? Kiedy? - Kontrakt.

Aby stworzyć silną, zintegrowaną i rzetelną grupę projektową, młodzież powinna się regularnie spotykać. Stałość spotkań pozwoli grupie lepiej rozłożyć pracę na kolejne tygodnie. Warto wybrać jedną salę spotkań, w której grupa może się widywać i wspólnie pracować. Powieszenie plakatu informującego o prowadzonym projekcie czy grupie projektowej wzmacnia identyfikowanie się grupy z inicjatywą. W sali spotkań grupy projektowej będą mogły znaleźć się notatki ze spotkań oraz wspólnie wypracowane dokumenty, takie jak harmonogram prac lub kontrakt. Kontrakt to zbiór zasad dotyczących współpracy w grupie. Propozycje zasad może zgłosić każda uczestnicząca w projekcie osoba, ale aby zostały one przyjęte, musi je zaakceptować reszta zespołu. Wspólnie wypracowany oraz podpisany przez wszystkie osoby kontrakt obowiązuje do zakończenia działań projektowych i w każdym momencie można się do niego odwołać. Taki dokument ułatwi komunikację w grupie i będzie bardzo pomocny zwłaszcza w trudniejszych chwilach.

ĆWICZENIE "KONTRAKT"

Każda osoba otrzymuje trzy kartki oraz długopis. Zapisuje na nich trzy najważniejsze zasady odnoszące się do wspólnej pracy w grupie, aby czuć się bezpiecznie i komfortowo w czasie realizacji projektu. Następnie dobierzcie się w pary i porównajcie swoje propozycje. W ciągu trzech minut wybierzcie trzy najważniejsze dla Was, jako pary, zasady. Możecie modyfikować wymyślone pierwotnie propozycje.

Następnie połączcie się w czwórki i powtórzcie tę samą sekwencję wybierania trzech najważniejszych zasad. Kolejno łączcie się w większe grupy (ośmioosobowe, szesnastoosobowe itd.), aż pozostaną dwa zespoły z wybranymi trzema zasadami. Później, już jako jedna grupa, spróbujcie wynegocjować, które trzy zasady są dla Was najważniejsze.

Zapiszcie je na dużym arkuszu papieru i podpiszcie się pod nimi imionami. To będzie Wasz kontrakt, który przez cały czas trwania projektu powinien znajdować się gdzieś na widoku.

Kryteria jakości projektu

Kryteria jakości dotyczące projektu młodzieżowego z edukacji globalnej to kolejny fundament pracy nad projektem młodzieżowym.

Gdy uda się stworzyć grupę młodzieżową i nauczyciel/nauczycielka wraz z młodzieżą ustalą standardy pracy w grupie (Kontrakt) należy poznać standardy realizacji dobrego projektu młodzieżowego z edukacji globalnej. Poznanie kryteriów projektu wzmocni jakość działań. Więcej informacji w dziale [Kryteria dobrego projektu](#).

ETAP 2. OKREŚLENIE TEMATU

Realizacja projektu skupiona jest zawsze wokół jakiegoś tematu. Temat projektu jest bardziej obszerny i ogólny niż cel. Określenie czego będzie dotyczył projekt to kolejny krok, po skompletowaniu grupy, w realizacji projektu młodzieżowego. **Przy wyborze tematu projektu istotne będą zainteresowania, umiejętności i możliwości wszystkich osób w grupie projektowej.** W weryfikacji tego czym chcą się zająć uczniowie i uczennice może pomóc Ci diagnoza grupy projektowej. Natomiast uczniom i uczennicom w wyborze tematu, pomoże diagnoza społeczności szkolnej i/lub lokalnej.

Diagnoza lokalna (szkoła, społeczność lokalna)

Pozwoli grupie młodzieżowej na określenie celów, tematu, a także zdefiniowanie grupy docelowej i dobranie odpowiednich działań, które doprowadzą do osiągnięcia zamierzonych rezultatów. Aby dobrze przeprowadzić takie badanie, którego rezultaty mogą być pomocne przy dalszych pracach nad projektem, warto dobrze je przygotować i dać grupie czas na przeprowadzenie i podsumowanie wyników diagnozy. Wybierz metodę diagnozy wraz z grupą.

Polecamy:

- **Wywiad**, który jest metodą, pozwalającą poznać wiedzę i poglądy wybranych osób na temat, który uczniowie i uczennice chcą poruszyć w projekcie. Dzięki tej formie porozmawiacie z mniejszą liczbą osób niż w przypadku sondażu, ale za to zadacie więcej otwartych, pogłębionych pytań.
- **Sondaż uliczny (sonda)** to metoda zbierania danych od mieszkańców i mieszkańek, uczniów i uczennic, oparta na bezpośredniej rozmowie przy użyciu przygotowanej listy pytań. Sondaż umożliwi uzyskanie w krótkim czasie konkretnego wyniku na dużym poziomie ogólności.
- **Akcja animacyjna** to metoda, która ma na celu zainteresowanie mieszkańców i mieszkańek ciekawą formą i zaproszenie ich do wypowiedzenia się na dany temat. W wyznaczonym dniu można zorganizować, np. „studio telewizyjne”.

Zachęcamy do skorzystania z zestawu materiałów do diagnozy w projekcie „Weź Oddech” (materiały dotyczą niskiej emisji, lecz można je dostosować do innych tematów, modyfikując treść ankiet).

Istotną sprawą o której należy pamiętać jest zebranie, analiza i podsumowanie wyników diagnozy. W podsumowaniu diagnozy młodzieży mogą pomóc następujące pytania:

1. Jaki jest największy problem o którym mówili mieszkańcy i mieszkanki, uczniowie i uczennice?
2. Jaki jest poziom wiedzy ankietowanych, dotyczący tematu, który badali uczniowie i uczennice?
3. Jakie wiadomości zdobyte podczas diagnozy grupa może wykorzystać w projekcie?

Określenie tematu

Po zebraniu i uporządkowaniu informacji z diagnozy, zidentyfikowaniu tego, co najbardziej interesuje grupę projektową i na czym zależy uczniom i uczennicom czas na określenie tematu projektu. Wróćcie do odpowiedzi na pytania stawiane przy porządkowaniu zebranych informacji podczas diagnozy. Niech każdy teraz wybierze trzy najciekawsze jego zdaniem wątki i trzy najważniejsze problemy, o których mówili ankietowani. Możecie zrobić głosowanie za pomocą stawiania kresek lub przyklejania kolorowych naklejek itp. przy wybranej przez Was pozycji. Podsumujcie głosowanie – przedyskutujcie wybór. Najlepiej zdecydować się na jeden temat przewodni projektu.

Przygotowanie merytoryczne

Rzetelne działania projektowe powinny być **poprzedzone przygotowaniem merytorycznym** oraz **zebraniem informacji na temat aktualnej sytuacji** w obszarze tematycznym, który interesuje grupę. Od tego, gdzie i w jaki sposób grupa zbierze informacje na temat wyzwania, zasobu czy problemu, zależy powodzenie projektu. Zbieranie informacji pozwala także samej grupie zwiększyć swoją wiedzę i pełnić w projekcie funkcję ekspercką.

ETAP 3. OKREŚLENIE CELU

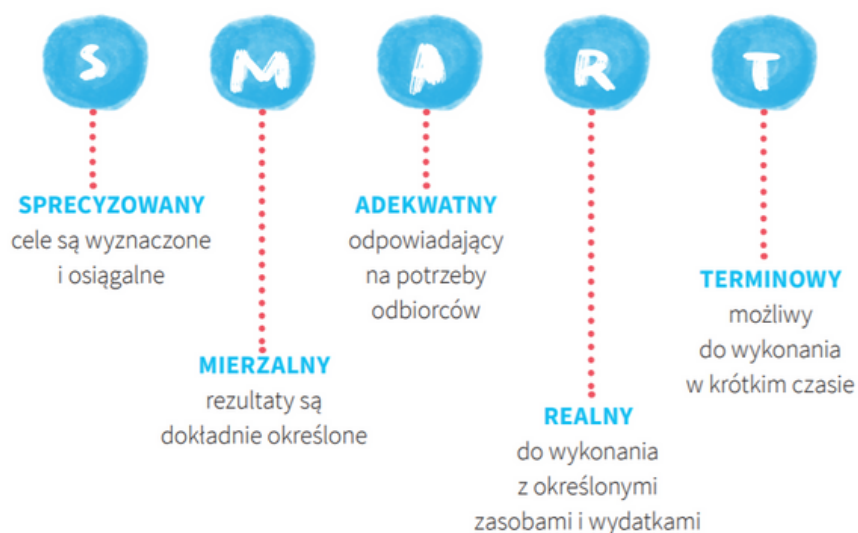
Kolejnym etapem jest określenie celu projektu. **Cel odpowiada na problem lub potrzebę, którą udało się zidentyfikować.** To określenie, co grupa chciałaby osiągnąć w dłuższej perspektywie. Osiągnięcie wyznaczonego celu powinno skutkować rozwiązaniem problemu lub zmianą zastanej sytuacji na lepszą. Na spotkaniu grupy projektowej porozmawiajcie o następujących kwestiach:

- Jakie problemy i potrzeby udało nam się zidentyfikować po przeprowadzonej diagnozie?
- Jakie są możliwości grupy projektowej?
- Co chcemy zmienić?
- Co zamierzamy osiągnąć?
- Czego chcemy się nauczyć?

Sformułowanie celów projektu

Przy każdym spotkaniu grupy projektowej młodzież może mieć odmienne pomysły i opinie. By praca w grupie przebiegała w przyjaznej atmosferze, należy pamiętać o zasadach dobrej rozmowy. Cele projektu powinny być zrozumiałe oraz realistyczne, a poza tym konkretne i sformułowane w formie efektu, a nie działania.

Aby dobrze sformułować cel, możecie użyć przydatnej metody SMART. Na tym etapie bardzo ważna jest rola opiekuna/opiekunki. To moment, w którym należy wspólnie z młodzieżą sprawdzić realność wykonania zaplanowanego działania, biorąc pod uwagę zasoby grupy i czas, którym dysponujecie.

ĆWICZENIE „POKOJE WALTA DISNEYA”

Zapoznajcie się z metodą bazującą na podejściu Walta Disneya, amerykańskiego twórcy filmów animowanych, przydatną przy planowaniu działań. Wedle legendy Walt Disney, przystępując do realizacji nowego pomysłu za każdym razem pracował w trzech pokojach: marzyciela, realisty i krytyka. Przeczytajcie, czym różni się praca w tych pokojach i stwórzcie w sali trzy strefy, z których każda będzie symbolizowała jeden z pokoi.

Ustawcie w każdej z nich stół i krzesła. Podzielcie się na trzy grupy. Niech każda kolejna grupa spróbuje sformułować cele projektu, odpowiadając kolejno na podane pytania i przechodząc z jednego pokoju do drugiego. Pamiętajcie, że celu projektu powinny uwzględniać wyniki diagnozy i dotyczyć wybranego wcześniej tematu.

1. Pokój marzyciela – całkowicie puszcza się w nim wodze fantazji, mówi się o wszystkim, co przychodzi do głowy, bez oceniania i zastanawiania się, czy to sensowne. Jak chcemy, żeby wyglądało nasze działanie?

- Co chcemy osiągnąć? Jaka zmiana ma się dokonać?

2. Pokój realisty – skonkretyzujemy wypracowane w pierwszym etapie pomysły i zastanówmy się, które ich elementy są możliwe do zrealizowania. Pytania: Jak konkretnie określimy nasze cele? Które z nich są główne, a które szczegółowe, które długoterminowe, a które krótkoterminowe? Jak poznamy, że nasz cel został osiągnięty?

3. Pokój krytyka – przybiera się w nim krytyczne podejście, aby znaleźć słabe elementy naszego planu, przewidzieć potencjalne ryzyka i zagrożenia. Pytania: Czy wybrane przez nas cele na pewno są możliwe do realizacji? Co stanowi największe zagrożenie dla realizacji naszych celów?

Każdy pomysł może kilkakrotnie przechodzić przez wszystkie pokoje. Ćwiczenie to można wykorzystać zarówno podczas wyznaczania celów, jak i pracy według gotowych pomysłów.

Źródło: Młody Obywatel rozmawia czyli jak wyjść z działaniami poza szkołę?, CEO, 2016

Określenie grupy docelowej

Projekt młodzieżowy musi mieć precyzyjnie określoną grupę odbiorców i odbiorczyń. Jest to bardzo ważna kwestia przy planowaniu tego typu inicjatyw: zanim określi się konkretne działania projektowe, należy odpowiedzieć sobie na pytanie, do kogo będziecie swoje działania kierować. Określając grupę odbiorców i odbiorczyń, należy wziąć pod uwagę strefę wpływu danej grupy, przyjrzeć się określonym wcześniej celom projektu i zastanowić się, do kogo młodzież może dotrzeć w ramach projektu. Należy zapisać nazwy grup, których dany temat dotyczy bezpośrednio lub/i może je interesować. Na koniec pozostaje wybranie grupy, do której będziemy kierować swoje działania, czyli grupy docelowej.

Określenie typu projektu

Gdy grupa projektowa określiła temat, cel projektu oraz jego odbiorców i odbiorczynie, należy podjąć decyzję, jakiego typu projekt zostanie zaplanowany na kolejnych etapach pracy. Polecamy realizację działania w ramach jednego z dwóch typów projektów: projektu (kampanii) o charakterze edukacyjno-informacyjnym lub projektu rzeczniczego. [Tutaj](#) możecie znaleźć karty pracy pomagające w zaplanowaniu obu wymienionych niżej typów projektów.

1. Projekt (kampania) o charakterze edukacyjno-informacyjnym

Kampanię edukacyjno-informacyjną przeprowadza się po to, aby przekazać większej grupie odbiorców i odbiorczyń konkretną treść. Na co należy zwrócić uwagę, realizując projekt edukacyjno-informacyjny:

- Selekcja informacji – najlepiej wybrać 2-3 komunikaty, które młodzież chce przekazać w ramach kampanii. Nie warto zasypywać odbiorców i odbiorczyń nadmiarem informacji, starczy jedna, ale precyzyjna np. „Wybierz rower!”.
- Dobrze wybrane kanały informowania – należy ustalić, w jaki sposób będziemy starać się dotrzeć do grupy docelowej. Do osoby młodej łatwiej dotrzeć przygotowując kampanię na Facebooku/Instagramie, zaś dla osoby starszej odpowiedniejszy będzie plakat czy wydrukowana ulotka. Należy dostosować formę i kanał komunikacji do potrzeb konkretnej grupy odbiorców i odbiorczyń.

- Warto przygotować się na różne pytania – osoby, do których młodzież dotrze, mogą zapytać o źródło danych, na których oparte są materiały, mogą czuć potrzebę poznania większej ilości informacji.
- Otwartość na różnorodne reakcje – może być tak, że z młodzież dotrze do bardzo dużej liczby osób. Może być też tak, że osoby, które spotka młodzież, nie będą zainteresowane projektem. Jeśli takich sytuacji jest wiele, warto przemyśleć, co może być przyczyną i wdrożyć do projektu odpowiednie zmiany.

2. Projekt rzeczniczy

Projekt, w którym główną formą działania jest rzecznictwo, czyli występowanie w czyimś imieniu na rzecz jakiejś sprawy. Jest to staranie się „o coś”, zabranie głosu w celu rozwiązania konkretnego, jasno określonego problemu. Rzecznictwo polega na dotarciu do osób decyzyjnych (np. burmistrza lub rady miasta) i przekonaniu ich, aby zajęły się problemem. W projektach można np. stworzyć petycję w sprawie dostawienia większej liczby stojaków na rowery przed szkołą. Na co należy zwrócić uwagę, realizując projekt rzeczniczy:

- Selekcja informacji – celem projektu rzeczniczego jest podjęcie próby wprowadzenia konkretnej zmiany w okolicy. Najlepiej nie zmieniać zbyt dużo rzeczy na raz.
- Dobrze wybranie adresata rzecznictwa – aby dobrze wyznaczyć adresata działań, może być potrzebne sprawdzenie kompetencji poszczególnych instytucji i urzędników. Kto w urzędzie miasta odpowiada za ochronę środowiska? Kto jest właścicielem danego terenu? Takie informacje często znajdują się na stronie internetowej urzędu, w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP) lub można je uzyskać telefonicznie. Realizując projekt rzeczniczy, należy pamiętać o możliwościach i ograniczeniach adresata np. przedstawicieli samorządu lokalnego. W urzędzie każda decyzja wymaga czasu i formalności.
- Różne style działania – petycję możecie wydrukować i zbierać podpisy wśród mieszkańców lub opublikować ją w Internecie. Możecie również połączyć te dwie metody.
- Możliwi sojusznicy i sojuszniczki – zastanówcie się, kto może poprzeć wasz cel. Zwróćcie się do nich z prośbą o podpisanie i udostępnianie informacji o waszym działaniu. Zastanówcie się, czy wśród mieszkańców miejscowości nie ma jakiejś lokalnie znanej osoby, która mogłaby poprzeć wasze działania.

ETAP 4. ZAPLANOWANIE DZIAŁAŃ

Kiedy już udało się określić temat, cel, grupę odbiorców/odbiorczyń i typ projektu, należy przejść do pracy nad konkretnymi pomysłami. Działania w projekcie to sposób w jaki grupa młodzieżowa zrealizuje cel projektu. Ten etap pracy nad projektem należy zacząć od spisania pomysłów na poszczególne działania. Kolejnymi krokami w tym etapie są: zidentyfikowanie zasobów, zaplanowanie promocji i podział obowiązków.

Spisanie pomysłów na poszczególne działania

Polecamy przeprowadzić ćwiczenie Generator pomysłów polegające na zebraniu pomysłów. Po zebraniu sugestii w jednym miejscu, całą grupą zaznaczcie te, które się powtarzają. Zastanówcie się, czy łączą się one w jakiś sposób z działalnością waszej szkoły i zainteresowaniami waszej grupy. Kiedy na liście będziecie mieli do kilkunastu pozycji, wykonajcie ćwiczenie Kwiatki projektowe.

ĆWICZENIE „GENERATOR POMYSŁÓW”

Będziecie potrzebować czegoś w rodzaju urny wyborczej. Możecie ją zrobić z pudełka, wycinając w nim podłużny otwór i ozdabiając. Znajdźcie w szkole miejsce, które odwiedza najczęściej uczniowie i uczniów (np. przy stołówce, między toaletami). Ustawcie urnę, a nad nią umieśćcie napis: GENERATOR POMYSŁÓW z krótką i zrozumiałą instrukcją, która zachęci poszczególne osoby do spisywania swoich własnych pomysłów na temat zadanego im pytania. Obok urny rozłóżcie kartki i długopisy. Możecie również osobiście zachęcać podczas przerw uczniów/uczennice do wrzucania swoich sugestii do urny. W ten sposób nie tylko „wygenerujecie” nowe pomysły na działania, ale też dowiedziecie się, co społeczność szkolna myśli o temacie Waszego projektu. Powyższe ćwiczenie możecie śmiało zrealizować również poza obszarem szkoły, gdy Wasze działania będą dotyczyły ogółu mieszkańców i mieszkank miejscowości. Następnie spiszcie wszystkie pomysły w jednym miejscu. Rozłóżcie je na podłodze i przeczytajcie na głos. Może któreś się powtarzają lub wyróżniają? Kiedy lista będzie zawierała kilka lub kilkanaście pozycji, przejdźcie do ćwiczenia „Kwiatki projektowe”.

ĆWICZENIE „KWIATKI PROJEKTOWE”

Zapiszcie wszystkie pozyskane propozycje w jednym miejscu, a następnie wybierzcie – zaznaczając wybrane pozycje kropkami – te, którymi sami chcielibyście się zająć (uwaga, każda osoba może postawić maksymalnie trzy kropki, jednak na jedno hasło można zagłosować tylko raz). Trzy pomysły, które otrzymają największą liczbę kropek, przechodzą do „finału”. Zapiszcie je na trzech osobnych kartkach lub na tablicy – utworzą środkowe części Waszych „kwiatków”. Wokół tych środkowych części narysujcie pięć wielkich płatków, po czym w każdym z nich zamieście odpowiedzi na pytania:

1. Jakie umiejętności już mamy, aby zrealizować to działanie?
2. Czego moglibyśmy się nauczyć, realizując to działanie?
3. Na jakie potrzeby odpowiada to działanie?
4. Kto byłby jego odbiorcą?
5. Kto mógłby nam pomóc w jego realizacji?

Źródło: Młodzi w Akcji – Przewodnik po programie, Warszawa 2017, CEO

Przykładowe działania:

- “Przewodnik dla młodzieży po kampaniach” opracowany w ramach programu “Klimat to temat! Perspektywa kobiet”. Możecie znaleźć tu przykłady możliwych do zrealizowania kampanii edukacyjno-informacyjnych.
- “Ścieżki do celów - czyli co możecie zrobić dla świata?” Materiał został przygotowany w ramach programu „Ścieżki do Celów”. Znajdziecie tutaj 10 przykładów projektów na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju (str. 18).
- “Weź oddech - dobre praktyki” Materiał został przygotowany w ramach programu „Weź oddech”. Możecie w nim przeczytać o projektach zrealizowanych w ramach tego programu przez młodzież z każdego zakątka Polski.

Zidentyfikowanie zasobów

Zastanówcie się wspólnie, jakie macie zasoby projektowe (umiejętności członków grupy projektowej, zasoby techniczne i lokalnych sojuszników i sojuszniczki).

Umiejętności

ĆWICZENIE „CO WIEMY? CO UMIEMY?”

Podzielcie tablicę na dwie części: po lewej wypiszcie potrzebne przy projekcie wiedzę i umiejętności, po prawej narysujcie trzy kolumny oznaczone symbolami: + (znam się na tym/to moja mocna strona), +/- (znam się na tym jako tako/czuję się w tym średnio), - (nie znam się na tym/nie czuję się dobrze w tym temacie). Rozdaj uczniom i uczennicom karteczki typu post-it z prośbą, żeby napisali na nich swoje imię i przyczepili je przy każdej kategorii, określając swój poziom. Dzięki temu ćwiczeniu zorientujecie się, do jakich zadań musicie poszukać pomocy.

Zasoby techniczne i specjaliści

Siła grupy, doświadczenie i umiejętności młodzieży to ważne zasoby projektowe. Warto jednak zastanowić się, co jeszcze (materiały, wsparcie specjalistów) będzie potrzebne do realizacji spisanych wcześniej działań.

Wypiszcie zasoby potrzebne do realizacji każdego zadania, np. rzutnik, komputer, papier do druku plakatów czy osoby, których wsparcia potrzebujecie (np. grafik do projektowania plakatów). Zaznaczcie te, które już posiadacie. Brakujące zasoby postarajcie się pozyskać – poproście o użyczenie sprzętu w zaprzyjaźnionej organizacji pozarządowej, stowarzyszeniu lub pobliskim zakładzie. Poszukajcie wsparcia wśród rodziców, być może potrzebne zasoby znajdują się w domach uczniów/uczennic lub zakładach pracy rodziców i będzie można je wypożyczyć. Możecie urządzić zbiórkę w szkole i być może otrzymać za darmo niewykorzystywane już materiały, narzędzia lub wyposażenie.

Poszukiwanie sojuszników i sojuszniczek

Warto stworzyć przyjazną atmosferę wokół waszych działań – im więcej przychylnych wam osób, tym większa szansa na udane przedsięwzięcie. Od początku dobrze jest rozglądać się za potencjalnymi sojusznikami i sojuszniczkami oraz budować z nimi dobre relacje. Taka współpraca powinna obu stronom przynosić korzyść. Zastanówcie się, czego potrzebujecie, aby zrealizować działania w projekcie, kto może wam to zapewnić i jak możecie dotrzeć do tej grupy.

W szkole:

Większość nauczycieli/nauczycielek i dyrektorów/dyrektorek patrzy na inicjatywy młodzieżowe przychylnie. Jeśli jednak trzeba będzie ich przekonać do konkretnej pomocy z ich strony, np. do udostępnienia strony internetowej szkoły czy fanpage'a w celu promocji projektu i jego rezultatów, albo udostępnienie szkolnych korytarzy na noc z okazji festiwalu filmowego poświęconego tematyce migracyjnej, warto pomyśleć o dobrych argumentach, np.:

- wszyscy uczniowie i uczennice są obywatelami/obywatelkami i konsumentami/konsumentkami, więc należy im uświadomić wpływ ich decyzji na innych,
- tematyka działań projektowych mieści się w podstawie programowej wielu przedmiotów,
- zaangażowanie w działania pozwala zdobyć nowe, cenne umiejętności i w praktyce wykorzystać zdobywaną wiedzę,
- działania tego typu integrują społeczność szkolną i urozmaicają szkolne życie.

Na zewnątrz (administracja, organizacje pozarządowe, instytucje naukowe):

W waszym otoczeniu z pewnością jest też wiele innych osób chętnych do współpracy:

- **Samorządy w innych szkołach** mogą być także źródłem inspiracji i pomysłów na działania przy projektach międzyszkolnych.
- **Wójt(ka), burmistrz(yni) lub prezydent(ka) miasta** może udzielić wsparcia, wydając odpowiednie zezwolenia potrzebne np. do organizacji zbiórki publicznej lub koncertu. Mogą też was wesprzeć rzeczowo (w formie materiałów biurowych) lub finansowo (przyznając grant). Nieoceniona jest również pomoc w promocji (np. poprzez objęcie patronatu nad projektem), łatwiej wtedy zainteresować media i przekonać do współpracy inne osoby. Tak wygląda przykładowy list do prezydenta miasta.
- **Organizacje pozarządowe** to skarbnica wiedzy i doświadczeń. Trzeba tylko znaleźć taką, która działa w waszej okolicy i zajmuje się interesującą was tematyką (np. przez wyszukiwarkę spis.ngo.pl). Pracownicy i pracowniczki organizacji pozarządowych często mają już za sobą realizację podobnych projektów. Mogą wspierać wasze działania radami, ale również rzeczowo i materialnie czy pomóc znaleźć chętnych do pomocy i zaangażowania się.

- **Młodzieżowa Rada Miasta** to dobre forum do promocji waszego pomysłu, ta instytucja może też zwracać się do władz samorządowych z różnymi wnioskami i opiniami.
- **Inne grupy młodzieżowe** np. zespoły muzyczne i sportowe, drużyny harcerskie, grupy z zajęć w domu kultury - w zależności od tematu projektu tam możecie szukać wsparcia w realizacji projektu.
- **Firmy prywatne** to najlepsze miejsce do poszukiwania sponsorów. Pamiętajcie jednak, że łatwiej nakłonić firmę do przekazania tego, co produkuje, niż pieniędzy. Warto więc pomyśleć o tym, jak możecie wykorzystać produkty poszczególnych firm. Warto również pamiętać, że aby coś dostać, musicie przekonać przedsiębiorców, że także oni zyskują na wsparciu waszego projektu (lepszy wizerunek firmy lub promocja przedsiębiorstwa w czasie waszego wydarzenia).
- **Media** to bardzo ważny sojusznik. Pozwalają dotrzeć do wielu ludzi z informacją o projekcie. Po drugie, obecność w nich pomaga przekonać do współpracy innych sojuszników, jest też szansą na rozgłos. Po trzecie, media budują waszą markę i wizerunek (jeśli podadzą informację o waszym sukcesie, to z pewnością łatwiej będzie realizować w tym środowisku kolejny projekt).
- **Instytucje kulturalne** mogą udostępnić sale, ich pracownicy i pracowniczki pomogą w organizacji wydarzeń kulturalnych.

Promocja

Myśląc o projekcie zawsze pamiętajmy o promocji, aby wieść o projekcie poszła w świat – ten bliższy (społeczność lokalna) i dalszy (np. młodzież z innych szkół w kraju). Aby dobrze zaplanować działania promocyjne, zastanówcie się nad następującymi kwestiami:

- Przekaz: Co chcemy powiedzieć? Na czym nam zależy?
- Grupa docelowa: Do kogo chcemy dotrzeć z informacją?
- Sposoby promocji: W jaki sposób chcemy informować o naszym projekcie? Jakie mamy możliwości i zasoby (osobowe, finansowe, wsparcie)? Co mamy do dyspozycji (prasa lokalna, portale społecznościowe, plakaty) i co się najbardziej sprawdzi? Najlepiej wybrać kilka kanałów promocji – plakaty w różnych miejscach w mieście, informacje na stronie urzędu miasta, na forum mieszkańców i mieszkańek na Facebooku.

ĆWICZENIE „KANAŁY INFORMOWANIA”

Przy planowaniu działań promocyjnych wykorzystajcie mapę interesariuszy i interesariuszek:

Na każdej kartce osobno wypiszcie grupy osób, konkretne osoby lub organizacje i instytucje, które są odbiorcami, mają wpływ na to, co dzieje w gminie (np. jako urzędnicy i urzędniczki ratusza), są grupą społeczną o szczególnych potrzebach (np. osoby z niepełnosprawnością, rodzice z małymi dziećmi). Następnie posegregujcie kartki na trzy kategorie interesariuszy:

- (1), Uczestnicy i uczestniczki waszego projektu,
- (2), Kluczowe osoby w kontekście partnerstw i sojuszy, oraz
- (3) osoby, które mogą Was wesprzeć w promocji działania.

Zastanówcie się, jakimi kanałami możecie trafić do każdej z tych grup, np. kanały internetowe, z których korzystają młodzi ludzie, albo miejsca, gdzie mogą szukać informacji osoby starsze. Na karteczkach samoprzylepnych wypiszcie pomysły dotyczące kanałów dotarcia z informacją, a następnie przyklejcie je na kartkach z nazwami wyodrębnionych grup – upewnijcie się, że dla każdej istotnej grupy macie pomysł na więcej niż jeden sposób komunikacji.

W kolejnym kroku zastanówcie się i wypiszcie, co trzeba zrobić, żeby przekazać informacje za pośrednictwem danego kanału informowania. Jeśli chcecie, aby o warsztatach powiedziano w lokalnym radiu, powinniście skontaktować się z dziennikarzem lub dziennikarką lokalnej rozgłośni; jeśli chcecie, żeby napisano o Was w lokalnej gazecie – musicie przygotować informację prasową o wydarzeniu i skontaktować się z redakcją.

Forma komunikatów, która powinna być dopasowana do poszczególnych kanałów (np. materiał prasowy, zaproszenie, ulotki i plakaty informacyjne, osobista prezentacja na spotkaniu z wybraną grupą mieszkańców i mieszanek, taką jak członkowie i członkinie wspólnoty mieszkaniowej itp.).

Efektem takiego ćwiczenia powinien być plan promocji.

Podział zadań

Harmonogram zadań to narzędzie, które pozwoli rozplanować pracę nad działaniami. Dzięki rozplanowaniu działań w czasie i przypisaniu ich do konkretnych osób z grupy projektowej powstanie plan. Polecamy regularnie kontrolować, co udało się już wykonać (co jest już za, a co jeszcze przed grupą) – nazywamy to monitorowaniem zadań. Dzięki temu będziecie na bieżąco śledzić przebieg działań i tym samym będziecie wiedzieć, które z nich wymagają jeszcze pracy, przy których są opóźnienia, a które poszły znacznie szybciej niż planowaliście.

Gdy już zaplanujecie, jakie działania chcecie przeprowadzić w projekcie, czym dysponujecie, kto może was wspomóc, jak zamierzacie prowadzić promocje i kto czym się zajmuje – czas na pójście z projektem w świat!

ĆWICZENIE „DZIAŁANIA NA START”

Podzielcie się na dwie grupy, przypisując do każdej z nich jeden z etapów: realizację i podsumowanie. Osoby wypisują działania w formie punktów na specjalnie wyciętych paskach i układają je na arkuszu papieru (brystol lub flipchart), a następnie grupy wymieniają się tymi arkuszami. W ten sposób każda z nich będzie mogła wypisać zadania przynależne zarówno do jednego, jak i do drugiego etapu projektu.

Następnie za pomocą papierowej taśmy stwórzcie linię biegnącą wzdłuż klasy. Na jej górze umieśćcie napis „koniec”, a na dole „start”. Teraz wróćcie do początkowych grup, połóżcie kartki z zadaniami na powstałej w ten sposób osi czasu i przypiszcie im konkretne ramy czasowe. Teraz wszyscy stańcie nad osią czasu i przypiszcie – za pomocą kartek post-it – konkretnym zadaniom swoje imiona (aby poszczególne elementy nie uległy przesunięciu w trakcie trwania ćwiczenia, zalecamy użycie taśmy papierowej). Na koniec niech jedna osoba zrobi zdjęcia osi czasu oraz spíše na komputerze powstałe zadania wraz z przypisanymi do nich osobami i terminami wykonania, tworząc w ten sposób harmonogram.

Nazwaliście już zadania, które przed wami stoją, oraz określiliście, kiedy powinny zostać wykonane? To teraz podzielcie się zadaniami.

Wskazówka

Warto pamiętać o dokumentacji działań na różnych etapach realizacji projektu – notatki i zdjęcia przydadzą się nie tylko do promocji tej jednej inicjatywy, ale również będą pomocne w celu uwiarygodnienia swoich doświadczeń. Bardzo ciekawą metodą dokumentacji projektu jest stworzenie e-książki.

ETAP 5. PREZENTACJA EFEKTÓW

Jednym z istotniejszych momentów w projekcie jest prezentacja jego efektów lub działanie kulminacyjne. Efekty projektu powinny zostać zaprezentowane publicznie i być widoczne szczególnie dla osób, do których przedsięwzięcie jest skierowane. Forma prezentacji może być dowolna, jednak w każdym przypadku przekaz powinien dotrzeć do osób spoza grupy projektowej. Wraz z grupą zastanów się, jak mogłaby wyglądać kulminacja projektu – moment, gdy publicznie zaprezentujecie efekty Waszej pracy. Finałem Waszego projektu i okazją do prezentacji efektów jest wydarzenie z udziałem zaproszonych osób, np. projekcja filmowa, lekcje, wykłady połączone z wydarzeniem lub odsłonięcie muralu. Kulminacja może też mieć inny charakter, np. opublikowanie stworzonego materiału (np. projektowego e-booka) w mediach lokalnych i na stronach internetowych.

ĆWICZENIE „ZWIZUALIZUJMY TO”

Do wykonania ćwiczenia potrzebny będzie szary papier lub duży brystol, nożyczki, klej, kolorowy papier, mazaki. Na dużym szarym papierze narysujcie przestrzeń, w której odbędzie się prezentacja (sala gimnastyczna, sala w urzędzie gminy, plac w parku). Zaznaczcie na rysunku stałe elementy – drzwi, okna, krzesła, rzutnik zamontowany na suficie itp. Następnie wytnijcie z papieru wszystkie zaplanowane elementy prezentacji, np. sztalugi ze zdjęciami, mapę z wypowiedziami mieszkańców i mieszkanek. Na koniec wytnijcie także papierowe ludziki, które będą symbolizowały każdego z Was.

Przemyślcie, gdzie warto zawiesić mapę, by była widoczna z każdej strony? Czy ustawienie sztalug wzdłuż sali nie zablokuje przejścia? Czy przynajmniej jeden papierowy ludzik znajduje się w drzwiach wejściowych, by witać przybywających gości? Wizualizacja jest doskonałą metodą pozwalającą lepiej wyobrazić sobie przebieg publicznej prezentacji.

Napiszcie scenariusz wydarzenia uwzględniający kolejność działań minuta po minucie. Wypiszcie, kto powita gości w drzwiach, kto zaś oficjalnie rozpocznie finał i przywita wszystkich Zebranych. W jaki sposób to robi, kogo wymieni? Co wydarzy się podczas prezentacji? Jakie aktywności zaproponujecie zebranych gościom? W którym momencie poprosicie dyrekcję szkoły o zabranie głosu?

Zanim przystąpicie do planowania, zastanówcie się: czy lubicie długie apele? Pamiętajcie o tym, stojąc po drugiej stronie sceny. Zaplanujcie jak najwięcej aktywnych działań dla publiczności. Jeśli Wasz finał to prezentacja filmu, bloga czy mapy, pomyślcie nad tym, jak moglibyście zaktywizować zebraną publiczność.

Przykładowe formy publicznej prezentacji

- **Impreza.** Zaproponujcie zorganizowanie Waszego działania w ramach większej lokalnej imprezy, np. festynu.
- **Spotkanie.** Możecie je zorganizować w szkole, w domu kultury, w bibliotece, w urzędzie gminy lub miasta; wszystko zależy od tego, jak dużej publikacji oczekujecie, do kogo chcecie dotrzeć i co jest efektem Waszej pracy. Podczas spotkania wypromujcie np. publikację, którą opracowaliście w ramach swojego projektu, lub zaprezentujcie dokumentację z jego przebiegu.
- **Wystawa zdjęć przedstawiająca waszą pracę podczas projektu.** Przygotujcie wystawę, na której znajdą się zdjęcia przedstawiające działania projektowe i jego efekty. Dodatkowym elementem wernisażu może być np. prezentacja filmiku z przebiegu projektu.

- **Happening uliczny.** Zorganizujcie wspólnie przejazd rowerowy, kiermasz, przedstawienie uliczne, włączcie do tego społeczność lokalną, do udziału zapraszajcie przechodniów.
- **Audycja radiowa lub telewizyjna, cykl artykułów w lokalnej gazecie.** Zaproponujcie współpracę lokalnym mediom (gazeta, radio, telewizja, telewizja internetowa, portal) i stwórzcie stałą rubrykę prezentującą zebrane przez grupę młodzieżową materiały. W gazecie możecie publikować opisy działań opatrzone zdjęciami lub ilustracjami.
- **E-book, blog, strona internetowa projektu lub fanpage na Facebooku.** Zamieszczajcie na nich opisy działań, wgrywajcie fotorelacje czy prezentacje multimedialne poświęcone tematowi waszego projektu.
- **Warsztaty dotyczące tematu projektu.** Zorganizujcie je np. dla młodszych klas, swoich rodziców lub dla lokalnej społeczności.

Wybór dnia

Wybierzcie wydarzenie, z którym połączycie uroczyste działania w projekcie (datę uwzględnijcie w harmonogramie). Najlepiej połączyć uroczysty moment w projekcie z jakimś świętem lub wydarzeniem, datą istotną z punktu widzenia tematyki projektu lub szkoły: Dzień Czystego Powietrza, Dzień Ziemi lub Tydzień Edukacji Globalnej. Listę wydarzeń o charakterze ekologicznym znajdziecie, np. w eko kalendarzu.

Wskazówki przed finałowym wydarzeniem

1. Spotkajcie się na miejscu godzinę przed rozpoczęciem prezentacji. Dzięki temu będziecie mogli sprawdzić, czy wszystko działania zgodnie z planem i wciąż będzie czas na ewentualne poprawki.
2. Przeprowadźcie z grupą odprawę: odczytajcie listę zadań i sprawdźcie, czy są na miejscu osoby odpowiedzialne za poszczególne zadania.
3. Obejrzyjcie miejsce wydarzenia. Czy jest odpowiednio oznakowane? Czy zawieszono plakaty? Czy działa potrzebny sprzęt: aparaty fotograficzne,, mikrofony; czy baterie są naładowane?
4. Jeśli w dniu wydarzenia nie wszystko pójdzie po waszej myśli, nie wpadajcie w panikę. Twoją rolą jest uspokojenie uczniów oraz uczennic i dodanie im otuchy. Pamiętaj, że wokół was jest wiele życzliwych osób, dla których drobne potknięcia nie będą miały najmniejszego znaczenia.

ETAP 6. PODSUMOWANIE PROJEKTU

Ważnym i nieoczywistym elementem realizacji projektu jest jego podsumowanie i **wyciągnięcie wniosków na przyszłość**. Osoby, które tworzą projekt powinny ocenić, w jakim stopniu udało im się zrealizować zamierzone cele – stwierdzić, czego się nauczyły, co było wartościowe, a czego nie udało się osiągnąć. To także dobry czas, aby młodzież otrzymała od opiekuna lub opiekunki informację zwrotną na temat jakości swojej pracy.

Informacja zwrotna i ewaluacja

Informacja zwrotna jest komunikatem, który umożliwia ocenę czyichś działań. Jej podstawową zasadą jest to, że odnosimy się do konkretnej sytuacji, efektu pracy czy zachowania. Taki sposób rozmowy umożliwia przekazanie sobie wskazówek w taki sposób, że druga osoba będzie widziała, jak je wdrożyć w swoją pracę w przyszłości. Warto chwalić młode osoby za wykonane zadania oraz wskazywać im, co powinny poprawić lub zmodyfikować.

Uczniowie i uczennice powinni również mieć szansę i przestrzeń na podzielenie się własnymi wrażeniami po projekcie i współpracy w grupie. Przykładowe sposoby ewaluacji projektu przez grupę:

- Wypiszcie pytania na temat projektu na osobnych kartkach, powinno być ich tyle, ile osób. Usiądźcie w kręgu. Dopisujcie po jednej odpowiedzi na pytanie z kartki i co minutę podawajcie dalej kartki po kole. Ćwiczenie możecie zakończyć w momencie, kiedy do każdego i każdej z was dotrze pierwotna kartka, możecie również zrobić parę takich rund.
- Wykonajcie serię zdjęć grupowych, z których każde ma być próbą „oceny” danej części projektu. Postarajcie się za pomocą min i gestykulacji oddać swoje wrażenia i opinie na jej temat. Możecie oceniać takie aspekty projektu jak: pomysł na projekt, promocja, pozyskanie sojuszników, odbiór projektu przez społeczność lokalną itd. Na koniec wspólnie obejrzyjcie wykonane zdjęcia i zastanówcie się, co z nich wynika.
- Na dużym arkuszu papieru narysujcie koło przypominające tarczę strzelniczą. Koło dzielimy na tyle części (jak w pizzy), ile aspektów pracy będziemy oceniać np.: przygotowania do projektu, zdobywanie sojuszników. Każdy i każda zaznacza swoje „strzały”, rysując kropki w odpowiednich miejscach – im bliżej środka tarczy, tym wyższa ocena.

- Przygotujcie samoprzylepne karteczki w dwóch kolorach. Niech każdy i każda z was na karteczkach jednym kolorem zapisze korzyści, które przyniosła współpraca w zespole dla was, dla szkoły i dla społeczności lokalnej. Każdy pomysł na osobnej karteczce. Przyklejcie je po jednej stronie tablicy. Następnie na kartkach w innym kolorze zapiszcie trudności, jakie napotkaliście w projekcie, i przyczepcie je po drugiej stronie tablicy.
- Na podłodze rozłóżcie powycinane fragmenty gazet (mogą to być zdjęcia, tytuły, nagłówki z gazet, fragmentów tekstów, im bardziej kolorowo i różnorodnie tym lepiej; możecie do tego również użyć specjalnych kart Dixit). Każdy i każda ma za zadanie wybrać jeden wycinek, który kojarzy mu/jej się z korzyścią/zaletą, jaką przyniosła praca w zespole. Następnie po kolei każdy/każda opisuje w kilku słowach drogę swoich skojarzeń i przykleja wycinek gazety na przygotowanym wcześniej dużym arkuszu papieru z zapisanym na środku początkiem zdania „Współpraca w grupie to dla mnie...”.

Na ostatnim spotkaniu grupy porozmawiajcie m.in. o:

- poziomie zrealizowania planu działania i powodach ewentualnych zmian (które zadania grupa zrealizowała w pełni, a które zastąpiła innymi);
- mocnych i słabych stronach działań (z czego młodzież jest zadowolona, a co należałoby poprawić);
- powodzeniu (lub nie) realizacji celów społecznych i edukacyjnych;
- ocenie działań przez młodzież, środowisko nauczycielskie, osoby wspierające (sojuszników/sojuszniczki).

ĆWICZENIE „CZY OSIĄGNĘLIŚMY CEL?”

Każdy dostaje przynajmniej dwie karteczki samoprzylepne i coś do pisania. Na jednej z nich pisze: osiągnęliśmy cel, ponieważ..., a na drugiej: nie osiągnęliśmy celu, ponieważ... Przez dwie minuty w ciszy każdy z Was dopisuje zakończenie zdania. Po dwóch minutach każda osoba przykleja karteczkę obok celu, który zapisaliście na arkuszu. Po przyklejeniu jedna z osób czyta ich treść – starajcie się ich nie komentować. Pamiętajcie, że każdy z nas jest inny: inaczej definiuje sukces, inne rzeczy sprawiają, że czuje się lepiej, stąd też mogą się pojawić sytuacje, że treść karteczek będzie wyrażać opinie, niekoniecznie zbieżne z Waszym osobistym zdaniem.

ĆWICZENIE „INFORMACJA ZWROTNA”

W informacji zwrotnej odnosimy się do konkretnej sytuacji, efektu pracy czy zachowania.

- W informacji zwrotnej doceniamy czyjąś prace oraz wskazujemy elementy do poprawy.
- W informacji zwrotnej dokładamy troskę, by komunikaty nie miały charakteru oceniającego, używamy określeń w komunikacie „ja”, np.:
Mocną stroną twojej pracy jest...,
Lubiłem z Tobą pracować, gdy...
Cieszyłam się, kiedy ty...,
Zrobiło na mnie wrażenie..., ponieważ...,
Widzę, że w Twojej pracy brakuje...,
Nie lubię, kiedy Ty..., ponieważ...,
Dostrzegłem, że to zadanie było dla Ciebie trudne, ponieważ...

Tak sformułowana wypowiedź pozwala nam uniknąć wytykania błędów. Nie mówimy: Źle zrobiłeś..., Nie wykonałeś..., Nie potrafisz...

Dalsze działania

Jeśli grupa oraz Ty, jako opiekun/opiekunka, jesteście zadowoleni(e) z projektu, uważacie, że to, co zrobiliście/zrobiłyście, było warte zaangażowania i przyniosło pozytywne efekty, być może pomyślicie o kontynuacji działań? Spiszcie wszystkie pomysły na kolejne działania, które przychodzą Wam do głowy – wróćcie do nich, jak tylko trochę odpoczniecie po podsumowaniu projektu. Dobrym punktem wyjścia będą również pomysły zgromadzone wcześniej na etapie przygotowań. Wróćcie do zapisków stworzonych przy okazji ćwiczeń „Generator pomysłów” oraz „Kwiatki projektowe”, zastanówcie się, czy któryś z wcześniej odrzuconych pomysłów ma potencjał na realizację. Teraz możecie więcej – macie już doświadczenie i sojuszników/sojuszniczki.

PROMOCJA PROJEKTU

DLACZEGO WARTO PROMOWAĆ PROJEKT?

Bardzo często praca nad kolejnymi etapami projektu młodzieżowego angażuje uczniów i uczennice do takiego stopnia, że trudno im myśleć o czymkolwiek innym. Na przykład o tym, czy wszystkie osoby ze społeczności szkolnej lub sojusznicy i sojuszniczki projektu wiedzą, co robi grupa projektowa, albo w jaki sposób mogą włączyć się w działania. Aby w toku pracy nad projektem nie zapomnieć o odpowiedniej promocji działań zespołu projektowego, warto zaplanować tę część podczas planowania samego projektu. Dlaczego? Bo projekt, który ma tzw. „dobry PR” zyskuje na wartości. Promocja każdego wydarzenia ma ogromne znaczenie – to od niej zależy, ile osób dowie się o działaniu grupy projektowej, jaka grupa zostanie uświadomiona w kwestii zagadnień tematycznych poruszanych w projekcie, i ile osób weźmie udział w wydarzeniu.

4 argumenty, dlaczego warto promować projekt młodzieżowy

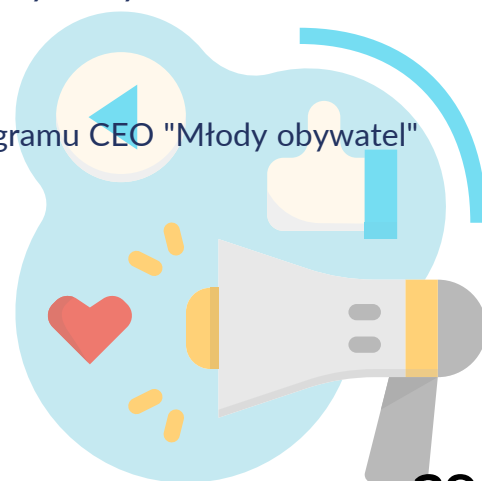
➤ **Nagłaśniamy kwestię, której dotyczy projekt** – grupa projektowa chce zorganizować szkolną debatę na temat tego, jak możemy dbać o klimat w różnych aspektach naszego życia? A może szykuje na szkolnych korytarzach pchli targ zachęcający do ponownego wykorzystania nieużywanych w domach przedmiotów, realizując tym samym założenia Gospodarki o Obiegu Zamkniętym? Tematy projektów młodzieżowych zasługują na nagłośniecie wśród społeczności szkolnej, a nawet wśród wszystkich osób, które mogą włączyć się w działania na rzecz rozwiązania wybranego przez grupę problemu. Tym sposobem zagadnienie, którym zajmuje się grupa, może pojawić się w świadomości uczniów i uczennic z innych klas, być poruszone na zebraniach rady rodziców czy nawet na posiedzeniu rady miejskiej. Tym samym grupa projektowa zwraca uwagę na ważne wyzwania globalne na poziomie społeczności lokalnej.

➤ **Dajecie możliwość uczestnictwa** – sprawnie nagłośnione działanie projektowe pozwala szerszemu gronu odbiorców/odbiorczyń zdecydować, czy wziąć w nim udział, a w rezultacie – zwiększa frekwencje w projekcie. Jeśli zależy Wam na dobrej rekrutacji osób uczestniczących oraz imponujących rezultatach (np. dużej frekwencji podczas imprezy projektowej), starannie zaplanuj promocję.

➤ **Zyskujecie wiarygodność** – pojawienie się w lokalnej gazecie czy radiu lub zadbanie o wpis na temat projektu na szkolnej stronie internetowej sprawi, że działanie organizowane przez młodzież zostanie potraktowane poważniej - jego istnienie zostaje uwierzytelnione przez konkretne instytucje. W przyszłości łatwiej znajdziecie sojuszników/sojuszniczki, sponsorów/sponsorunki i uczestników/uczestniczki kolejnego projektu uczniowskiego, jeśli będziecie mogli i mogły pokazać, co już wam się udało. Ponadto, jeśli umiejętnie nagłościcie działania w projekcie, istnieje duża szansa, że dowiedzą się/wezmą w nim udział/wesprą go rozmaici sojusznicy/sojuszniczki, osoby i instytucje, które mogą sprawić, że zaplanowane działania się udadzą lub będą miały jeszcze większy zasięg.

➤ **Skutecznie osiągacie określone wcześniej cele projektu** – zakładacie, że dzięki zaplanowanym działaniom uświadomicie 60 uczniom i uczennicom z innych klas kwestie społecznych konsekwencji zmiany klimatu? A może chodzi Wam o zaproszenie 20 osób ze społeczności lokalnej oraz lokalnych urzędników i urzędniczki na spotkanie, podczas którego nagłościcie kwestię zrównoważonego mieszkalnictwa? Dzięki skutecznej promocji projektu możliwe jest zapoznanie szerokiego grona odbiorców i odbiorczyń z tematem projektu, uświadomienie im istnienia globalnych współzależności i ich związku z wyzwaniem na poziomie lokalnym np. wspólne zastanowienie się, jak mogłoby funkcjonować i rozwijać się Wasze miasto, by wyeliminować lub zminimalizować marnotrawstwo wody.

Źródło: [Artykuł "Promuj i korzystaj"](#) opracowany w ramach programu CEO "Młody obywatel" przez Małgorzatę Borowską

Promocja projektu młodzieżowego

Na udaną promocję składa się kilka elementów, które można zawrzeć w formie pytań:

- Kim jesteście?
- Do kogo mówicie?
- Co chcecie powiedzieć?
- Co chcecie osiągnąć Waszym przekazem?

Przykładowe odpowiedzi mogłyby wyglądać tak:

Kim jesteście?	Do kogo mówicie?	Co chcecie powiedzieć?	Co chcecie osiągnąć Waszym przekazem?
Jesteśmy grupą uczniów i uczennic, dla których ważna jest konieczność rozwiązania problemów związanych z niedoborem wody na świecie. Chcemy m.in. przygotować projekcję filmu o tej tematyce dla mieszkańców i mieszkańek osiedla.	do mieszkańców i mieszkańek naszego osiedla	Chcemy zwrócić uwagę społeczności lokalnej na kwestię przyczyn i skutków niedoboru wody w niektórych krajach na świecie, oraz pokazać potrzebę zrównoważonego gospodarowania wodą lokalnie i globalnie.	Zależy nam na tym, aby mieszkańcy i mieszkanki byli świadomi problemu w skali globalnej, żeby stworzyli listę zasad na oszczędne gospodarowanie wody w ich domach i stosowali się do nich, oraz czuli odpowiedzialność za losy świata.

Promowanie rezultatów projektu

Przypomnij grupie, że równie ważna jak promocja działań realizowanych w projekcie jest promocja jego rezultatów. Zwiększy to oddziaływanie Waszego projektu i pokaże, że młodzi ludzie potrafią podejmować ciekawe inicjatywy. Publiczna prezentacja rezultatów Waszego projektu będzie wspaniałą okazją do pokazania, co zrobiliście i czego się nauczyliście, a jednocześnie zaplanowanie jej zmobilizuje was zawczasu do większego zaangażowania w realizację projektu. W wymyśleniu tego, w jaki sposób to zrobić, pomogą poniższe ćwiczenia.

ĆWICZENIE „ZBIERANIE POMYSŁÓW NA PROMOCJĘ”

Wylosujcie pchętki i stwórzcie grupę z osobami, które mają ten sam kolor pchełek. Każda grupa otrzymuje jeden arkusz papieru oraz marker. Zadaniem każdej grupy jest wypisanie 3 pomysłów na to, w jaki sposób można dokonać prezentacji wyników/wniosków/produktów Waszego projektu. Macie na to 5 minut.

Następnie arkusz podajecie kolejnej grupie. Ponownie każda grupa ma zanotować 3 pomysły w ciągu kolejnych 5 minut i dodać swoje propozycje do pomysłów, które już znajdują się na kartce. Pierwsza część ćwiczenia kończy się w momencie, gdy kartki wrócą do grupy, która jako pierwsza je uzupełnia.

W drugiej części ćwiczenia zaprezentujcie pomysły, które znalazły się na Waszych kartkach i przyczepcie je w widocznym miejscu. Sprawdźcie, czy jakieś propozycje się powtarzają, zastanówcie się, ile macie czasu na przygotowanie prezentacji, komu chcecie pokazać efekty swojej pracy, jak liczną chcecie mieć publiczność i co chcecie jej przekazać.

W dalszej kolejności weźcie po jednej kolorowej samoprzylepnej karteczce (1 osoba = 1 karteczka), narysujcie na niej uśmiech i przyklejcie ją przy tym pomysłu, który według Was najlepiej się sprawdzi w przypadku prezentacji tego projektu. Który pomysł zebrał najwięcej uśmiechów? Przeanalizujcie go jeszcze raz i do dzieła!

DO KOGO KIEROWAĆ PRZEKAZ?

Aby działania promocyjne były skuteczne, należy przyrzeć się temu do kogo chcecie skierować promocję czyli wybrać grupy docelowe. Weźcie pod uwagę zarówno grupy odbiorców działań, jak i grupy potencjalnych sojuszników. W wyborze grup docelowych projektu młodzieżowego pomogą poniższe pytania:

- Do kogo chcecie dotrzeć z informacją o projekcie?
- W jakiej grupie chcecie być widocznymi i dlaczego?
- Kto będzie najbardziej zainteresowany udziałem w organizowanym przez Was wydarzeniu?
- Jaką wiedzę mają te osoby na temat głównego zagadnienia jakie poruszacie w projekcie? Co może je zaniepokoić? Aby to sprawdzić, możecie przeprowadzić krótką diagnozę, czyli np. ankietę która pozwoli Wam przygotować program wydarzenia i dostosować do potrzeb grupy odbiorców.
- Czym zajmują się odbiorcy działań projektowych, co może ich zainteresować? Z jakich mediów korzystają? Jakie mają potrzeby?
- Czy osobiście znacie osoby z grup odbiorców?
- Jakie argumenty mogą przekonać potencjalnych sojuszników i sojuszniczki do tego, aby wesprzeć Wasze działanie?

Sporządźcie mapę osób zainteresowanych projektem, z wyszczególnieniem osób, które mogą stać się potencjalnymi sojusznikami/sojuszniczkami.

ĆWICZENIE „MAPOWANIE”

Mapę możecie sporządzić na flipcharcie lub na ścianie, wykorzystując pocięte na pół kartki A4, które będziecie do danego podłoża przyklejać (np. taśmą malarską). Na każdej kartce osobno wypiszcie grupy osób – konkretne osoby lub organizacje i instytucje – które są ważne w odniesieniu do tematu warsztatów: są odbiorcami lub odbiorczyniami jakiejś usługi (np. korzystają z oferty domu kultury), mają wpływ na to, co dzieje w gminie (np. jako urzędnicy i urzędniczki ratusza), są grupą społeczną o szczególnych potrzebach (np. osoby z niepełnosprawnością, rodzice z małymi dziećmi).

Następnie posegregujcie kartki na trzy kategorie interesariuszy:

- grupy, których reprezentanci i reprezentantki koniecznie powinni wziąć udział w Waszych działaniach;
- grupy, które są kluczowe w kontekście partnerstwa i sojuszu;
- grupy, które mogą Was wesprzeć w promocji działania.

Mapę będziecie mogli wykorzystać w dalszej pracy do opracowania kanałów promocji.

Odbiorcy i odbiorczynie działań

w szkole	na zewnątrz (społeczność lokalna)
<ul style="list-style-type: none"> • uczniowie i uczennice z innych klas • nauczyciele i nauczycielki, dyrekcja szkolna • rodzice spotykani podczas zebrań rodziców • szkolni bibliotekarze i bibliotekarki • osoby pracujące w administracji szkolnej • osoby utrzymujące porządek na szkolnych korytarzach • osoby pracujące w szkolnym sklepiu 	<ul style="list-style-type: none"> • mieszkańcy i mieszkanki miejscowości, w której zlokalizowana jest szkoła • bibliotekarze i bibliotekarki z biblioteki publicznej • osoby pracujące w lokalnych sklepach, piekarniach, punktach usługowych • osoby pracujące w urzędach miejskich • uczniowie i uczennice, kadra nauczycielska sąsiednich szkół

Polecane materiały dotyczące wybierania grup docelowych w projektach młodzieżowych:

- Publikacja "Młody Obywatel Rozmawia czyli jak wyjść z działaniami poza szkołę?", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2016
- Artykuł "Promuj i korzystaj" opracowany w ramach programu CEO "Młody obywatel", Małgorzata Borowska
- Nagranie webinarium "Jak współpracować z sojusznikami w projekcie?", Centrum Edukacji Obywatelskiej

CEO Jak współpracować z sojusznikami w projekcie? 00:42:23

OBRAZ I DŹWIĘK

UDOSTĘPNIANIE

KONTEKST LOKALNY

Webinarium

Identyfikacja lokalnego kontekstu i własnych potrzeb - jak je wykorzystać do współpracy?

- - przygotujcie mapę najbliższej okolicy
- - zróbcie burzę mózgow - potrzeby
- - czym dysponujemy?
- - analiza SWOT

LISTA UCZESTNIKÓW

PREZENTERZY

- Centrum Edukacji Obywatelskiej - Organizator
- Michał - Prezenter

CZAT

Już była Ziętkowska (lepiej niż przed chwilą)

Urszula Kozik: Średnio, trzeszczy.

Małgorzata Czyż: Żle słychać

Joanna Gus: Małgorzata, może to kwestia Twojego łącza

Agnieszka Jankowiak-Malik: jest ok

Anna Kasprowski: Pani Czyż u mnie dobrze, wiec

Joanna Gus: Czy dobrze słyszycie?

Urszula Kozik: OK

MŁODYOBYWATEL.CEO.ORG.PL

0:29 / 41:39

JAK PROMOWAĆ PROJEKT?

Nawet najlepiej przygotowany projekt, poruszający bardzo istotny problem społeczny, nie odniesie żadnego skutku, jeśli informacja o nim nie dotrze do społeczeństwa i konkretnych grup, będących jego podstawowymi adresatami. Jeśli wiecie już kto może Wam pomóc w promocji (jeśli nie, wróćcie się do indentyfikacji sojuszników/sojuszniczek w etapie 4), warto zastanowić się, **w jaki sposób chcecie promować projekt? Jakie macie możliwości i zasoby (osobowe, finansowe, wiedzę gdzie szukać wsparcia)? Co macie do dyspozycji** (prasa lokalna, portale społecznościowe, plakaty)? Co się najbardziej sprawdzi? Dobrym pomysłem jest wybranie kilku kanałów promocji, np. plakaty w różnych miejscach w mieście, informacje na stronie urzędu miasta, na forum mieszkańców i mieszkank na Facebooku.

Warto pamiętać o tym, aby Wasze inicjatywy **dokumentować**: pisać o nich, robić zdjęcia, informować media. Wiele lokalnych gazet, rozgłośni radiowych czy stacji telewizyjnych z chęcią opowie o tym, co robicie w szkole. Jeśli chcecie zaistnieć w Internecie możecie założyć bloga lub stronę internetową. Warto, by jedna osoba z zacięciem dziennikarskim została reporterem lub reporterką waszej grupy

ĆWICZENIE „LATAJĄCE PLAKATY”

Podzielcie się na trzy zespoły. Przygotujcie trzy flipcharty: „Nasz przekaz”, „Grupy docelowe promocji”, „Sposoby promocji”. Rozłóżcie arkusze papieru na stolikach. Każdy zespół zajmuje miejsce przy jednym z flipchartów i wypisuje jak najwięcej pomysłów odnośnie danego tematu. Po ok. 5 minutach przechodzicie do kolejnego stolika i tematu. Czytacie spisane propozycje i dopisujecie swoje pomysły. Po trzech rundach podsumujcie swoją pracę – wybierzcie te propozycje, które najbardziej pasują do Waszego projektu. O pomoc w podsumowaniu ćwiczenia możecie poprosić opiekuna lub opiekunkę. Następnym krokiem będzie ustalenie harmonogramu akcji promocyjnej, określenie zadań do wykonania i osób odpowiedzialnych.

Promocja projektu w szkole

Spółeczność szkolna to doskonały adresat Waszych działań. Oto przykładowe sposoby promocji do wykorzystania w szkole:

- Stoisko – aby wypromować Wasz projekt, zorganizujcie promocyjne stoisko. Wystarczy ławka i kilka krzesel oraz kawałek szkolnego korytarza. Przygotujcie tam wszystkie materiały o Waszym działaniu i temacie, któremu poświęciliście projekt – ulotki, plakaty i broszury.
- Ulotki i plakaty – przygotowanie atrakcyjnych ulotek i plakatów nie musi być trudne dzięki darmowym narzędziom dostępnym w Internecie. Możecie je wydrukować i rozwiesić w różnych miejscach szkoły, np. w gazetkach informacyjnych.
- Włączenie nauczycieli i nauczycielek w promocję – spróbujcie porozmawiać np. z wychowawczynią, opiekunem samorządu uczniowskiego czy osobą uczącą wiedzy o społeczeństwie. Przedstawcie im swój pomysł, wręczcie ulotki lub spisane informacje o wydarzeniu i poproście o poinformowanie uczniów i uczennic ze wszystkich klas o Waszym wydarzeniu.
- Wystawa zdjęć własnych lub przygotowanych przez organizację pozarządową, w przestrzeni szkoły lub w przestrzeni publicznej.
- Stworzenie memów – wykorzystajcie popularność zabawnych obrazków zamieszczanych w Internecie i przygotujcie własne, zamieszczając je później na szkolnych tablicach ogłoszeń. Wystarczy chwytliwe hasło czy grafika oraz komputer z dostępem do Internetu!

Promocja projektu poza szkołą

Spółeczność szkolna to doskonały adresat Waszych działań. Oto przykładowe sposoby promocji do wykorzystania w szkole:

- Happening czyli „zorganizowane wydarzenie o charakterze artystycznym, ograniczone czasowo, mające swoją dramaturgię, tworzącą logiczną narrację, lub zestaw znaków: haseł, obrazów, gestów, przedmiotów, postaci w przestrzeni”. Tutaj możecie puścić wodze fantazji.
- Plakaty, ulotki, broszury. Tego typu materiały informują o wydarzeniach. Plakaty głównie promują wydarzenie i stanowią zaproszenie do wzięcia w nim udziału, podczas gdy ulotki i broszury można również wykorzystywać przy promocji rezultatów działań.

- Wystawa zdjęć własnych lub przygotowanych przez organizację pozarządową, w przestrzeni szkoły lub w przestrzeni publicznej.
- Pokaz filmowy
- Gra miejska zaproszenie innych do spojrzenia na wspólną przestrzeń w nowy sposób.
- Street art. Wykorzystajcie sztukę ulicy do promowania wiedzy na bliskie wam tematy globalne.
- Przygotowanie informacji prasowej i rozesłanie jej do lokalnych mediów (artykuły w lokalnej prasie, radiu, telewizji).

Źródło: "Młody Obywatel Rozmawia czyli jak wyjść z działaniami poza szkołę?", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2016

Promocja projektu w Internecie

- Szkolny blog, strona internetowa, profil w mediach społecznościowych – szkoły chętnie chwalą się aktywnościami swoich uczniów i uczennic. Odezwijcie się do administratora/administratorki waszego szkolnego medium internetowego z prośbą o zamieszczenie informacji o waszym projekcie.
- Profile i grupy miejscowości w mediach społecznościowych – w coraz większej ilości miast i wsi to portale społecznościowe stają się podstawowym źródłem informacji. Jeśli tak jest również w Waszej miejscowości, nie zapomnijcie o stworzeniu informacji na temat waszego działania i zamieszczeniu jej na grupach tematycznych lub na popularnych profilach (w tym celu należy skontaktować się z administratorem/administratrką danego profilu).
- Nagranie zapowiedzi wideo – innym ciekawym pomysłem na przyciągnięcie uwagi lokalnych internautów i internutek są krótkie filmy wideo. W takim filmie możecie przedstawić grupę projektową, zaprezentować program, a także przypomnieć datę i miejsce wydarzenia. Polecamy nagranie webinarium "Kręcimy, żeby nakręcić" o podstawach tworzenia filmów reklamowych przy użyciu prostych narzędzi i technik dostępnych w warunkach szkolnych

Narzędzia internetowe do tworzenia grafik i filmów

- Canva, Piktochart – grafiki do postów – narzędzie obsługiwane na komputerze
- PiZap, PiXlr – kolaż ze zdjęć, memy – komputer, telefon
- Aparat Cardboard – wideo 360 – telefon, tablet
- Magisto – prosty filmik do nagrania i zmontowania w telefonie – telefon, tablet
- Thinglink – interaktywna grafika, ożywi Wasze zdjęcia, mapy – komputer
- PicSay – zdjęcie z komiksowym komentarzem – telefon, tablet.

Wszystkie z podanych narzędzi są bezpłatne, można korzystać z nich po wcześniejszym założeniu konta.

Źródło: "Młodzi w akcji. Przewodnik po programie", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2017

Polecamy e-książkę "Narzędziownik" na temat narzędzi internetowych, które mogą ułatwić pracę w szkole, na zajęciach i podczas realizacji projektów młodzieżowych. Wydawca: Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2018. <https://read.bookcreator.com/PJOfk5IZm1f9FsZqiEOFcApIXCb2/YDJmqgZGR O-bFZfGYpMiJA>

KRYTERIA DOBREGO PROJEKTU

1. Odnosimy się do współzależności globalnych i uwzględniamy ich kontekst lokalny. Zwracamy uwagę na przyczyny i skutki globalnych wyzwań.

Działanie powinno w sposób rzetelny i możliwie wyczerpujący prezentować dane zagadnienie. Pamiętajmy, aby zwracać uwagę na przyczyny i skutki, zarówno dla ludzi z krajów globalnego Południa, jak i globalnej Północy. Działania zyskują dodatkowy walor, gdy uwzględniają lokalny kontekst globalnych współzależności lub odwołują się do osobistych doświadczeń odbiorców i odbiorczyń. Istotą współzależności jest to, że dotyczą nas wszystkich. Najczęściej z powodu braku dostępu do informacji nie wiemy, że nasze codzienne zachowanie, np. kupowanie ubrań, ma wpływ na czyjeś życie. Nie zauważamy również związku między działaniami ludzi z odległych zakątków świata a naszym życiem (np. wycinanie lasów tropikalnych ma wpływ na groźną zmianę klimatu, której skutki dotyczą również nas w Polsce).

2. Podkreślamy wpływ jednostkowego i zbiorowego zaangażowania oraz codziennych wyborów na rozwiązywanie wyzwań globalnych.

Warto, aby organizowane przedsięwzięcie zachęcało osoby, do których jest skierowane, do podjęcia konkretnych działań na rzecz poprawy sytuacji na świecie. Wzmacniamy poczucie sprawczości pojedynczych ludzi poprzez podawanie przykładów sukcesów oddolnych akcji i istniejących sposobów na zaangażowanie się w zmianę na poziomie lokalnym i globalnym. Pokazujemy nie tylko wartość zmiany indywidualnych nawyków, ale także zbiorowej presji, która może wpływać na ważne decyzje polityczne.

3. Promujemy równość oraz sprawiedliwość wobec wszystkich ludzi na świecie, a także potrzebę budowania solidarności między mieszkańcami i mieszkankami globu.

Dobre działanie powinno bardzo wyraźnie wskazywać, że wszyscy ludzie na świecie są równi, w związku z czym przysługuje im takie samo prawo do korzystania z zasobów świata czy gwarantowanych wolności. Poprzez realizowane działania należy dążyć do tego, aby przyszły świat zapewniał takie możliwości wszystkim ludziom. Podkreślamy, że każdy z nas jest częścią globalnej społeczności, a co za tym idzie jest za nią jednakowo odpowiedzialny. Równocześnie kształtujemy poczucie zgody na różnorodność pomiędzy ludźmi, która jest ogromnym bogactwem.

4. Unikamy stereotypowego przedstawiania osób i zjawisk, szanujemy godność innych ludzi.

Dobre działanie w rzetelny sposób przedstawia globalne Południe oraz traktuje prezentowane osoby w sposób godny, równy i sprawiedliwy. Budujemy empatię i zachęcamy do przyjmowania perspektywy osób, których historie są wykorzystywane, przełamujemy powszechnie panujące stereotypy. Nie szokujemy przemocą bądź ludzkim cierpieniem. Sięgajmy po relacje z pierwszej ręki, bezpośrednio od bohaterów i bohaterek oraz świadków i świadkiń wydarzeń, przede wszystkim tych z globalnego Południa, aby ich perspektywa nie została, nawet w niezamierzony sposób, zakłamana czy przeinaczona. Wybierając zdjęcia, artykuły lub filmy ilustrujące temat projektu, zastanówmy się, czy sami, będąc w takiej sytuacji, chcielibyśmy być tak przedstawieni. W przestrzeganiu tych zasad może Wam pomóc spis dobrych praktyk informowania, czyli "Kodeks informowania o krajach Południa - wersja dla młodzieży", zachęcamy do lektury!

5. Stawiamy na formułowanie własnych opinii na tematy globalne.

Wybierajmy aktywności, które stwarzają okazję do dyskusji, w tym również na trudne tematy globalne, oraz wyrażania własnego zdania z poszanowaniem opinii innych osób. Zachęcamy do krytycznej analizy informacji oraz dalszego samodzielnego zdobywania wiedzy. Dobre działanie uczy krytycznego myślenia, nie promuje jednej ideologii, nie oferuje gotowych odpowiedzi.

6. Odwołujemy się do faktów i rzetelnych danych statystycznych.

Krytycznie analizujemy materiały, których używamy podczas realizacji działań - kto jest ich autorem/autorką, w jakiej sytuacji i w jakim celu powstały. Korzystajmy z wiarygodnych źródeł, przytaczajmy aktualne i sprawdzone dane. Na osobach, które dokonują wyboru materiałów spoczywa duża odpowiedzialność za przekaz, który jest kierowany do odbiorców i odbiorczyń. Nie ograniczajmy się do pasywnego przekazywania treści, a zachęcajmy do aktywnego uczestnictwa i podejmowania dalszych działań.

7. Kształtujemy zarówno wiedzę, jak i umiejętności i postawy.

Działania powinny aktywizować uczestników i uczestniczki oraz motywować do przejęcia przez nich inicjatywy. Warto zaproponować konkretne przykłady zaangażowania i sposoby działania. Dobrze, gdy adresaci i adrestaki działań są przekonani o ich sensowności, a decyzja o udziale w działaniu jest umotywowana wewnętrznie, nie wynika zaś z chęci zdobycia określonych nagród. Dzięki temu postawy ukształtowane pod wpływem realizacji projektu będą trwałe. Sami dajemy dobry przykład!

8. Pokazujemy Cele Zrównoważonego Rozwoju jako wspólne zobowiązanie całej ludzkości, do których realizacji może się włączyć każdy człowiek.

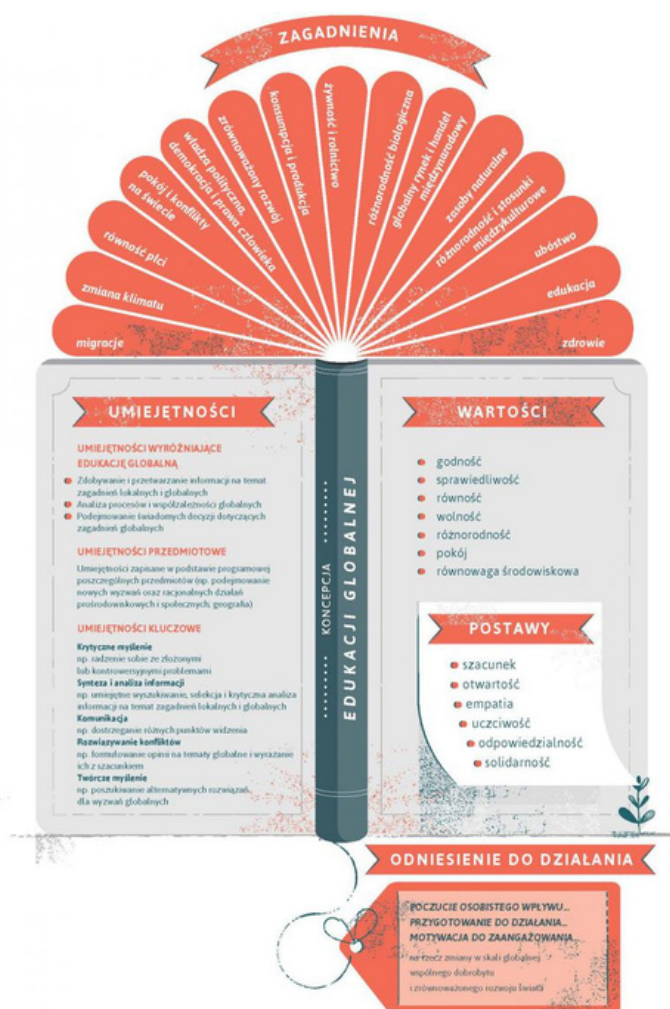
Poprzez podejmowane działania przybliżajmy Cele Zrównoważonego Rozwoju, pokazując, że są one ze sobą wzajemnie powiązane i jedynie zaangażowanie wszystkich sektorów ludzkiej działalności oraz każdego z nas osobna może przyczynić się do poprawy sytuacji na świecie. To wspaniała okazja aby działać razem i dla wspólnego dobra!

MATERIAŁY MERYTORYCZNE

CZYM SĄ ZAGADNIENIA GLOBALNE?

Nasz świat staje się coraz mniejszy. My wszyscy – zarówno młodzież, jak i dorośli – swoimi decyzjami wpływamy na sytuację ludzi w innych częściach świata (a oni wpływają na nas). Aby odnaleźć się w tej sieci powiązań i pozytywnie wpływać na swoje otoczenie, młodzi ludzie powinni rozumieć procesy rządzące funkcjonowaniem tzw. „globalnej wioski”, w której żyjemy. Procesy, o których mowa powiązane są z wieloma tematami, które ze względu na kształt współczesnego świata są zarówno tematami lokalnymi, jak i globalnymi. Tematy te nazywamy w CEO zagadnieniami globalnymi i zwracamy uwagę na ich aspekt współzależności.

Przykładowe zagadnienia:

- **Migranci i migrantki** wpływają na gospodarkę, społeczeństwo i kulturę danego kraju. Aby w pełni rozumieć sytuację i złożoność tego wzajemnego oddziaływania, warto zastanawiać się nad czynnikami, które wpływają na procesy migracyjne. Skąd się bierze migracja zarobkowa? Dokąd udają się migranci i migrantki w poszukiwaniu zatrudnienia? Kim są uchodźcy klimatyczni? Dokąd i dlaczego Polacy i Polki emigrowali w przeszłości? Dokąd emigrują dzisiaj?
- **Zmiana klimatu** jest jednym z głównych wyzwań stojących dziś przed ludzkością, ponieważ wpływa na funkcjonowanie społeczeństw i gospodarek na całym świecie, od wywoływania anomalii pogodowych po ograniczanie plonów i zaostrzanie konfliktów międzynarodowych. Jakie są przyczyny i konsekwencje zmiany klimatu oraz jak możemy jej zapobiegać? Jaka jest i jaka może być rola polityki, biznesu, nauki, ruchów społecznych i jednostek w tym procesie? W jaki sposób zmiana klimatu wiąże się z innymi zagadnieniami globalnymi, takimi jak: migracje, pokój i konflikty, różnorodność biologiczna, edukacja?
- Według ONZ **równość płci** to nie tylko podstawowe prawo człowieka, ale także fundament zrównoważonego świata, w którym ludzie żyją w pokoju i dobrobycie. Zapewnienie kobietom i dziewczętom równego dostępu do edukacji, opieki zdrowotnej, godnej pracy oraz do udziału w podejmowaniu decyzji politycznych i gospodarczych wzmocni zrównoważoną gospodarkę i przyniesie korzyści społeczeństwom i całej ludzkości. Jakich nierówności doświadczają kobiety w dzisiejszym świecie? Czym różnią się one w poszczególnych krajach? Co możemy zrobić jako konsumenci i konsumentki, koledzy i koleżanki, członkowie i członkinie rodzin, chłopcy i dziewczęta, aby wzmocnić pozycję kobiet? W jaki sposób upodmiotowienie kobiet może wspierać budowanie pokoju i sprawiedliwości na świecie?

Więcej zagadnień i przykładów związanych z nimi współzależności znajduje się w publikacji: "Edukacja globalna na zajęciach przedmiotowych w szkole podstawowej".

CZYM SĄ CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU?

Sprawiedliwy, zrównoważony i pokojowy świat dla każdego jest nie tylko idealną wizją przyszłości, ale także zobowiązaniem podjętym przez Organizację Narodów Zjednoczonych w 2015 roku i doprecyzowanym poprzez 17 celów zwanych Celami Zrównoważonego Rozwoju, które zostały zawarte w dokumencie „Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”. Jest to wezwanie do działania dla nas wszystkich – obywateli i obywaterek, ale także rządów, sektora prywatnego i instytucji międzynarodowych. Aby osiągnąć wszystkie Cele i przypisane im 169 szczegółowych zadań określonych w Agendzie 2030, wszystkie sektory muszą ściśle ze sobą współpracować i szukać wspólnych rozwiązań dla globalnych wyzwań. Kwestie społeczne, gospodarcze i kulturowe związane z globalnym rozwojem są często wzajemnie powiązane, podobnie jak Cele Zrównoważonego Rozwoju, które wymagają spójnego globalnego wysiłku. Każdy może wesprzeć ten szeroki zakres wyzwań do sprostania i przyczynić się do osiągnięcia Celów – nawet jako uczeń lub uczennica czy społeczność szkolna.

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

www.un.org.pl

Edukacja i Cele Zrównoważonego Rozwoju Realizacja Celów zależy również w dużej mierze od tego, co w danej chwili dzieje się w salach lekcyjnych w Polsce i na całym świecie.

W szczególności warto, aby wysiłki nauczycieli i nauczycielek oraz edukatorów i edukatorek wzmacniały obecność edukacji globalnej w szkołach, o czym mówi Cel Zrównoważonego Rozwoju nr 4.7. (Cel 4, Zadanie 7): Do 2030 roku zapewnić, że wszyscy uczący się przyswoją wiedzę i nabeżdą umiejętności potrzebne do promowania zrównoważonego rozwoju, w tym między innymi przez edukację na rzecz zrównoważonego rozwoju i zrównoważonego stylu życia, praw człowieka, równości płci, promowania kultury pokoju i niestosowania przemocy, globalnego obywatelstwa oraz docenienia różnorodności kulturowej i wkładu kultury w zrównoważony rozwój.

Polecane materiały dotyczące Celów Zrównoważonego Rozwoju:

Po polsku:

- zestaw plansz do wydrukowania w formacie A4, zawierający podstawowe informacje na temat Celów Zrównoważonego Rozwoju, Centrum Edukacji Obywatelskiej 2018.
- strona Ośrodka Informacji ONZ w Warszawie poświęcona realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju i ich promocji na terenie Polski; zawiera opisy poszczególnych Celów i zadań oraz ikony Celów do pobrania (po polsku): www.un.org.pl.
- strona Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii zawierająca raporty z monitoringu realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce.
- wiedza i aktywności poświęcone Celom Zrównoważonego Rozwoju dla młodszych dzieci.

Po angielsku:

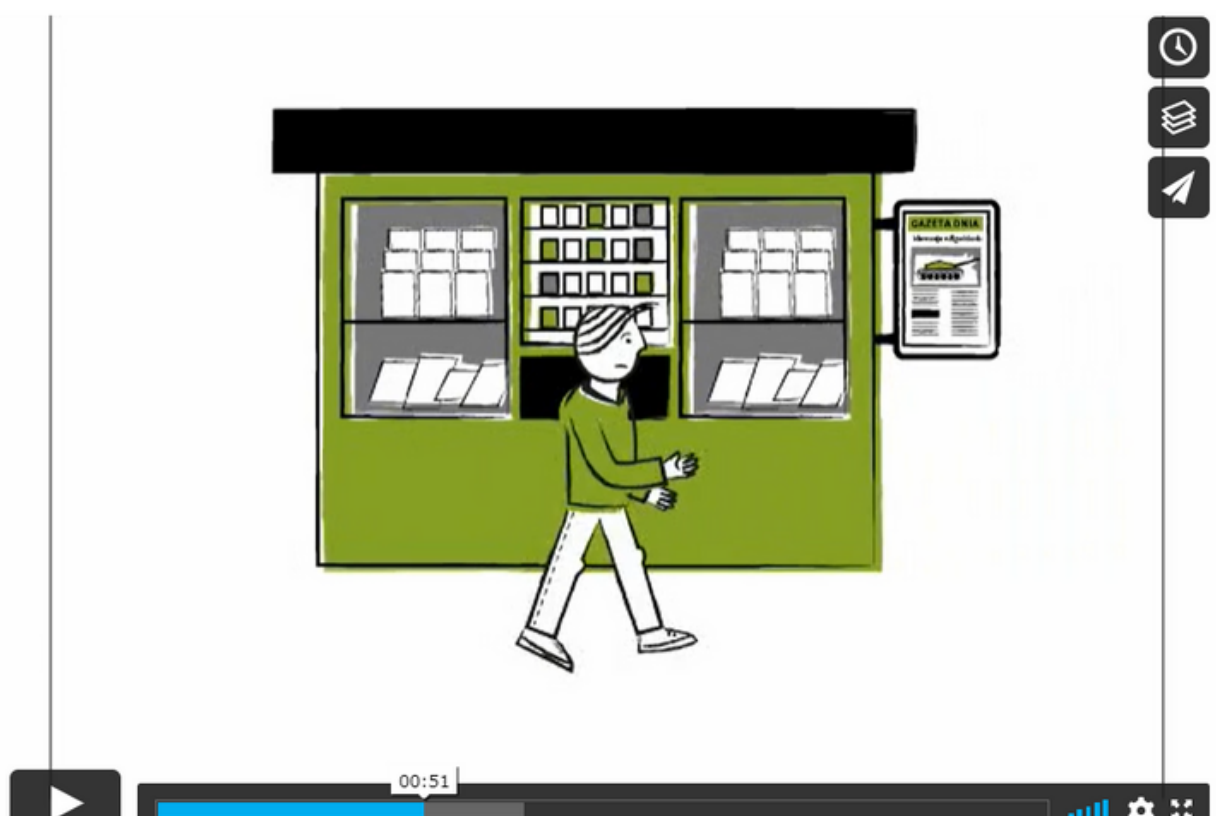
- strona, na której można zarejestrować swoje działania na rzecz realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju oraz zaczerpnąć inspiracji do własnych działań: act4sdgs.org.

Źródło: "Edukacja globalna na zajęciach przedmiotowych w szkole podstawowej", CEO 2018

DLACZEGO WARTO REALIZOWAĆ PROJEKTY EDUKACJI GLOBALNEJ W SZKOLE?

Praca metodą projektu uczniowskiego stwarza **możliwość wykorzystania w praktyce wiedzy i pomysłów z obszaru edukacji globalnej**, wzmacniając jednocześnie wiele umiejętności kluczowych, takich jak komunikacja, rozwiązywanie konfliktów czy twórcze myślenie. Poprzez wyjście do społeczności szkolnej i lokalnej, z jednej strony pozwala uczniom i uczennicom na lepszą integrację z ich lokalnym środowiskiem, z drugiej zaś sprzyja pogłębieniu wiedzy na temat wyzwań i współzależności globalnych oraz kształtowaniu postaw bliskich edukacji globalnej.

Obejrzyj krótką animację, która przedstawia podstawowe założenia edukacji globalnej: „[Po co nam edukacja globalna?](#)”.

Edukacja globalna wzbogaca koncepcję nauczania poprzez zwrócenie uwagi na globalne współzależności, które łączą ludzi, miejsca i wydarzenia na całym świecie.

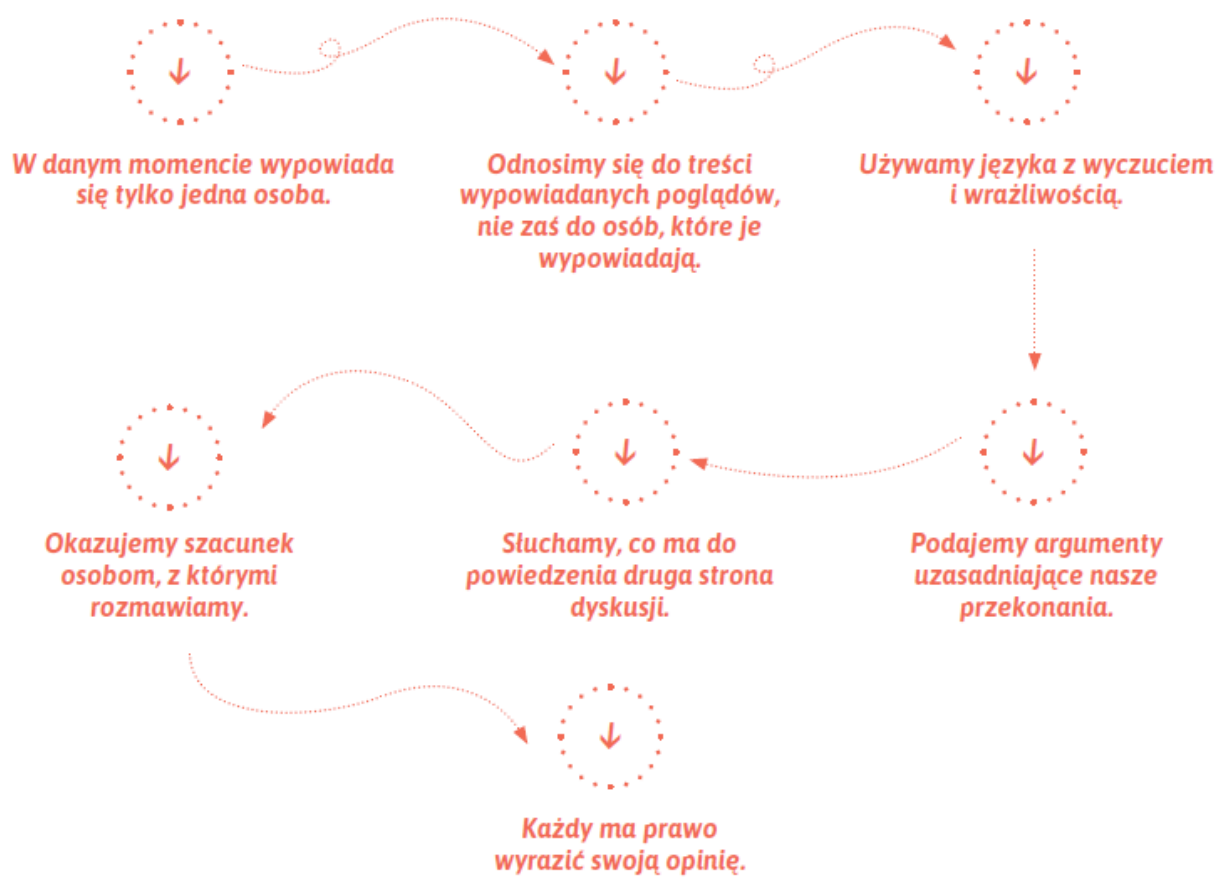
- Aby odnaleźć się w tej **sieci powiązań i pozytywnie wpływać na swoje otoczenie**, młodzi ludzie powinni rozumieć procesy rządzące funkcjonowaniem tzw. „globalnej wioski”, w której żyjemy.
- **Cele Zrównoważonego Rozwoju** są najważniejszym zadaniem stojącym przed ludzkością. Bez zrozumienia współzależności stojących u podstaw wypracowania tych Celów, oraz tych, istniejących pomiędzy Celami, nie możemy w pełni realizować powierzonego nam zadania.
- Edukacja globalna przygotowuje uczniów i uczennice do stawiania czoła współczesnym wyzwaniom wynikającym z globalnych konsekwencji, jakie niosą ze sobą decyzje podejmowane na poziomie lokalnym. Promuje także **praktyczne wykorzystywanie zdobywanej wiedzy**.
- Uczennice i uczniowie zazwyczaj dowiadują się o globalnych wyzwaniach za pośrednictwem mediów. Te informacje często wywołują ich zaciekawienie, a edukacja globalna **wykorzystuje ciekawość i chęć zdobywania wiedzy**.
- Podstawa programowa dostarcza wielu okazji do systematycznego włączania edukacji globalnej w ramach zajęć lekcyjnych. Jednocześnie poprzez prezentowanie wiedzy z nieco innych niż dotychczas perspektyw **wzrasta atrakcyjność lekcji**, co wspiera lepsze uczenie się.

JAK TWORZYĆ PRZESTRZEŃ DO EDUKACJI GLOBALNEJ W SZKOLE?

Praca metodą projektu młodzieżowego poświęconego trudnym zagadnieniom globalnym wymaga stworzenia bezpiecznej i otwartej przestrzeni, w której każdy uczeń i uczennica może swobodnie poznawać dane zagadnienia, a jednocześnie uznaje że wolność słowa nie jest wymierzona w prawa i wartości drugiego człowieka.

Podczas realizacji projektu młodzieżowego warto starannie zaplanować omówienie danego zagadnienia i budować relacje z młodzieżą i podstawowe zasady współpracy. Kontrowersje mogą jednak pojawić się w dowolnym momencie poza sytuacją szkolną i ważne jest, aby zareagować na nie możliwie jak najszybciej. Ważne jest nakreślenie granic otwartej dyskusji, w której każdy młody człowiek będzie mógł wziąć udział. Można to osiągnąć dzięki ustaleniu podstawowych zasad współpracy.

Zasady współpracy:

Źródło: "Edukacja globalna na zajęciach przedmiotowych w szkole podstawowej".

Zasady Dobrej Rozmowy:

Rozmowa jest jedną z najbardziej podstawowych czynności, jakie na co dzień wykonuje każdy z nas. Jednak ta pierwotna łatwość jest tylko pozorna. Jeśli mamy wymieniać opinie na tematy, które dotyczą naszych wartości i emocji, okazuje się, że skala trudności bardzo szybko rośnie. Jak zatem rozmawiać, aby dyskusja zbliżała, a nie oddalała od siebie rozmówców?

Poniżej skrót dziesięciu porad odnoszących się do rozmawiania o sytuacji uchodźców i uchodźczyń, ale równie cenne jest stosowanie takich zasad przez zespół uczniowski w czasie pracy nad innymi zagadnieniami globalnymi, np. zmiana klimatu czy równość płci. Wyjaśnienie poszczególnych zasad znajduje się w materiale metodycznym „10 porad – jak rozmawiać o uchodźcach (i wzajemnie się słuchać)?” Antoniego Strzemiecznego, CEO 2015.

1. Mów do większości, a nie tylko do przekonanych
2. Szanuj osoby, o których mówisz
3. Bądź uczciwy
4. Odwołuj się do wartości
5. Mów o konkretnych rozwiązaniach
6. Nie koncentruj się tylko na faktach
7. Przyznaj, że mogą istnieć obawy dotyczące migracji
8. Nazywaj konkretne zachowania, nie ludzi
9. Bądź uważny na mowę nienawiści
10. Nie traktuj wszystkich, którzy się z Tobą nie zgadzają, jak wrogów

POLECANY SCENARIUSZ: „ROZMOWA O UCHODŹCACH W POLSCE”

Scenariusz lekcji nr 2 jest poświęcony wypracowaniu przez uczniów i uczennice zasad, które pomogą im w prowadzeniu rozmów na trudne, kontrowersyjne, budzące emocje tematy, a w szczególności wesprą ich w przeprowadzeniu rozmowy o uchodźcach w Polsce

Rola nauczyciela i nauczycielki przy omawianiu trudnych tematów

Nauczyciel/Nauczycielka odgrywa kluczową rolę przy omawianiu trudnych zagadnień globalnych, zarówno na lekcjach przedmiotowych, jak i realizując z uczniami i uczennicami projekt młodzieżowy. Jednym z dylematów jest to, kiedy, w jaki sposób, i czy w ogóle, wyrażać osobiste poglądy i opinie. Do jakiego stopnia jest możliwe lub pożądane zachowanie neutralności wobec danego zagadnienia?

Podczas prowadzenia trudnych rozmów w klasie nauczyciel lub nauczycielka może przyjmować różne role. Przy wyborze podejścia warto wykazać się **elastycznością i zrozumieniem**, w jakich sytuacjach lepiej sięgać po daną metodę. Każda z tych ról może być odpowiednia, jeśli jest **dostosowana do okoliczności: zagadnienia, wieku młodych ludzi i ich wcześniejszych doświadczeń edukacyjnych.**

Pięć możliwych ról nauczyciela lub nauczycielki:

neutralny lub bezstronny facylitator

Nie wyraża swoich poglądów; zapewnia sprawiedliwą i zrównoważoną reprezentację różnorodnych perspektyw.

reprezentant własnego stanowiska

Określa swoje stanowisko w danej kwestii, aby uczniowie i uczennice byli go świadomi.

adwokat diabła

Celowo wyraża poglądy sprzeczne z poglądami klasy w sytuacji, gdy wśród uczniów i uczennic istnieje zgoda.

reprezentant oficjalnego stanowiska

Przyjmuje oficjalny pogląd reprezentujący stanowisko szkoły lub społeczności.

sprzymierzeniec

Wspiera uczniów i uczennice, których poglądy stanowią mniejszość w klasie.

Źródło: "Edukacja globalna na zajęciach przedmiotowych w szkole podstawowej", CEO 2018

Jak możesz przygotować się do poruszania trudnych zagadnień w grupie projektowej?

Zajmując się tematami globalnymi w szkole, możesz spotkać się w grupie projektowej z sytuacjami trudnymi i konfliktogennymi. Często wynikają one z tego, że zagadnienia globalne dzielą społeczeństwo (np. migracje, angażowanie się w wojny, wydobywanie węgla), kwestionują osobiste wartości i przekonania (np. poglądy polityczne, stosunek do mniejszości), wywołują silnie emocjonalne reakcje (np. karanie przestępców, równość płci, seksizm), charakteryzują się funkcjonującymi obok siebie, sprzecznymi wyjaśnieniami (np. wydarzenia historyczne, relacje międzynarodowe, kolonializm, zmiana klimatu).

Jak możesz się przygotować do poruszania trudnych zagadnień globalnych w klasie?

- 1 Uzgodnij podstawowe zasady współpracy w klasie;
- 2 zachęcaj młodych ludzi do refleksji;
- 3 zanim zaczniesz omawiać trudne zagadnienia globalne z młodymi ludźmi, nawiąż z nimi relację, zbuduj zaufanie;
- 4 przygotuj się do tematu, który będziecie omawiać;
- 5 dystansuj się od emocjonalnych reakcji;
- 6 reaguj na mowę nienawiści i wyjaśniaj, dlaczego nie ma na nią przyzwolenia;
- 7 w razie potrzeby wróć do tematu po pewnym czasie.

Źródło: "Edukacja globalna na zajęciach przedmiotowych w szkole podstawowej", CEO 2018

Wyzwania, przed którymi możemy stanąć, poruszając trudne tematy globalne

➤ TRUDNA SYTUACJA NR 1. POLARYZACJA – „ZA” I „PRZECIW”

W trakcie spotkania młodzież może nagle zauważyć, że zamiast rozmawiać, „uprawia ping-pong”, czyli przerzuca się argumentami. Taka dyskusja daleko nie zaprowadzi, osoby utkną na swoich „pozycjach” i w rezultacie nawet dobrze nie usłyszą, co mówi druga strona. Zareaguj i zaproponuj jakąś nieoczywistą aktywność, chodzi o to, by wybić z toku myślenia, np. zamiana stanowiskami, rozmowa tylko o własnych doświadczeniach, poszukanie wspólnie innych alternatywnych opinii, które się nie pojawiły. Albo zabawa w gdybanie: Co by było gdybym... to ja był uchodźcą? Co by było gdybyśmy... mieli w klasie uchodźcę? UWAGA! Celem spotkań grupy projektowej nie jest utwierdzanie się w przekonaniu, że to grupa ma rację, ale otwieranie się na inne opcje i różne perspektywy.

➤ TRUDNA SYTUACJA NR 2. STEREOTYPOWE MYŚLENIE

Uczniowie i uczennice zaczynają mówić bardzo ogólnie, generalizują, wrzucają wszystkich do jednego worka, często stwierdzają „oni zawsze...”, „wszyscy to...”, a w rozmowie w grupie pojawia się wiele stereotypów? Nazwij to, co usłyszałeś/aś i wskaż użyty stereotyp czy generalizację.

Źródło: Przewodnik dla młodzieży. "Rozmawiajmy o uchodźcach. Punkty widzenia Klub dobrej rozmowy", CEO 2017.

JAK MÓWIĆ O ŚWIECIE I LUDZIACH W RÓŻNYCH CZĘŚCIACH ŚWIATA?

Poruszanie w szkole tematyki globalnej to duża odpowiedzialność nauczyciela i nauczycielki. W Polsce, tak jak w innych krajach, istnieje wiele stereotypów dotyczących krajów Południa. Zajmując się edukacją globalną, powinniśmy te stereotypy przełamywać, pokazując kontekst, w jakim powstały oraz przyczyny i konsekwencje ich stosowania. U podstaw edukacji globalnej leżą takie wartości jak: **godność człowieka, równość, sprawiedliwość i różnorodność**. Te same idee przyświecają Celom Zrównoważonego Rozwoju. Bez poszanowania innych, zmniejszania nierówności między ludźmi nie uda się osiągnąć żadnego z Celów. Kodeks informowania o krajach Południa ma pomóc edukatorom i edukatorkom zajmującym się uczeniem o świecie i procesach globalnych w realizowaniu tych wartości w pracy z młodzieżą.

Kodeks odwołuje się do wartości i postaw zawartych w koncepcji edukacji globalnej.

Szacunek wyraża się przede wszystkim w zapewnieniu prawa do prywatności i zachowania godności osób portretowanych. Nie chodzi o to, by unikać trudnych tematów. Ważne jest, żeby mówić o nich rzetelnie.

Odmienność obyczajową czy językową powinno się przedstawiać jako równą rzeczywistości, w której się wychowaliśmy, nawet jeśli jest ona wyraźnie inna.

Solidarność wyraża się w podkreślaniu tego, co nas łączy z innymi ludźmi, w szukaniu podobieństw i możliwości współpracy, a nie w koncentrowaniu się na różnicach.

Sprawiedliwość rozpatrywana jest w Kodeksie w wymiarze globalnym – jako dbałość o zagwarantowanie praw przysługujących jednostkom i społeczeństwom na całym świecie

Jakimi zasadami się kierować?

- Dokonuj wyboru obrazów i wiadomości z zachowaniem wartości poszanowania równości, solidarności i sprawiedliwości.
- Wykorzystuj obrazy, wiadomości i badania jednostkowych przypadków z pełnym zrozumieniem, uczestnictwem i za zgodą zainteresowanych (lub ich rodziców lub opiekunów).
- Zagwarantuj, by osoby, których sytuację przedstawiasz, miały możliwość opowiedzenia swojej historii osobiście.
- Ustal i zanotuj, czy osoby te zgadzają się na ujawnienie personaliów i twarzy, i zawsze postępuj zgodnie z ich życzeniem.

POLECANE MATERIAŁY:

- Pobierz „Kodeks informowania o krajach Południa”.
- Kodeks wraz z komentarzem do niego znajdziesz również w publikacji „Jak mówić o większości świata? jak rzetelnie informować o krajach globalnego Południa?” Instytutu Globalnej Odpowiedzialności, 2015.
- W CEO powstała również wersja „Kodeksu...” dla młodzieży, z którym proponujemy zapoznać Waszych uczniów i uczennice

JAK BADAĆ ZMIANĘ POSTAW W REALIZACJI PROJEKTÓW MŁODZIEŻOWYCH Z EDUKACJI GLOBALNEJ?

Celem edukacji globalnej jest zmiana świata poprzez zmiany w szkole. Wierzmy, że wyłącznie wiedza połączona z umiejętnościami i postawami jest w stanie zmienić świat na lepsze. Przeczytaj w naszej publikacji o jakich kompetencjach mowa: Edukacja globalna w szkole podstawowej na zajęciach przedmiotowych, CEO, 2018.

Jednak, jak zbadać, czy nasze działanie edukacyjne, rzeczywiście wpływają na uczniów i uczennice w zaplanowany przez nas sposób? O ile wiedzę możemy łatwo sprawdzić, umiejętności przećwiczyć, to wyzwaniem pozostaje zbadanie postaw. Zachęcamy do wypróbowania sposobu wypracowanego przez angielską organizację Reading International Solidarity Centre (RISC), która proponuje krótkie aktywności (tzw. impact assessment tools) do przeprowadzenia przed rozpoczęciem procesu edukacyjnego (lub właściwie na samym jego początku) i po jego realizacji z uczniami i uczennicami. Narzędzia te idealnie nadają się do wprowadzenia grupy w tematykę globalną, mogą być również początkiem wspólnej drogi projektowej, a następnie jej podsumowaniem.

Dołączone do ćwiczeń komentarze metodyczne pomagają postawić pytania badawcze, wskazują, jak analizować wyniki, w jaki sposób określić zmianę i zaplanować cały proces edukacyjny.

Kto odpowiada za poprawę sytuacji na świecie? Które organizacje, grupy i jednostki są zdaniem uczniów i uczennic odpowiedzialne za dążenie do poprawy sytuacji na świecie? Czy oceniając tę odpowiedzialność uczniowie biorą pod uwagę wpływ tych organizacji, grup i jednostek na omawianą kwestię? W jakim stopniu uczniowie i uczennice zdają sobie sprawę, że jako konsumenci mają potencjalną moc sprawczą – zarówno indywidualnie, jak i jako część większej grupy? Czy uczniowie i uczennice myślą o konsekwencjach swoich wyborów? Czy niesprawiedliwość motywuje ich do działania?

Baza gotowych ćwiczeń w języku angielskim znajduje się pod adresem: <http://toolkit.risc.org.uk/>.

PRAKTYCZNE NARZĘDZIA W PROJEKCIE MŁODZIEŻOWYM

Zapraszamy do korzystania z materiałów i narzędzi, które ułatwią pracę opiekunów i opiekunek zespołu, samego zespołu oraz indywidualnych członków i członkiń, pomogą w organizacji pracy i rejestrowaniu osiągnięć, a także wspomogą dokumentowanie działań podczas realizacji projektu, co będzie bardzo przydatne zarówno przy prezentacji efektów, jak i podsumowania i ewaluacji całego projektu.

Narzędzia online

Narzędzia Internetowe i aplikacje mogą pełnić wiele funkcji i zostać wykorzystane na każdym etapie procesu projektowego:

- Organizacja i realizacja projektu: wsparciem będą narzędzia, które pomogą uczniom i uczennicom pochylić się nad celem projektu młodzieżowego, organizacją pracy w grupie, podziałem zadań, harmonogramem, podsumowaniem;
- Dokumentacja: przydadzą się narzędzia, dzięki którym zespół będzie mógł dokonywać zapisu (w formie pisemnej, audiowizualnej itd.) zrealizowanych działań i osiągnięć; mogą być one wykorzystane do użytku wewnętrznego grupy lub do prezentacji działań na zewnątrz, np. w postaci bloga;
- Prezentacja: do tego celu proponujemy narzędzia, dzięki którym młodzież w łatwy sposób przygotuje profesjonalną stronę internetową, prezentację multimedialną czy grafikę, dokona edycji zrealizowanego przez siebie filmu lub stworzy ebooka.

Narzędziownik to przewodnik on-line, który zbiera narzędzia internetowe i przedstawia podstawowe informacje niezbędne do rozpoczęcia pracy z danym narzędziem. Młodzież znajdzie tam propozycje bezpłatnych narzędzi online, m.in.: Book Creator, Padlet, WIXX, Blogger, Prezi, Clipchamp Create, Canva, Phyphox, Socrative, Plickers, Mal den code i wiele innych.

Zaplanowanie projektu

- Planer to materiał pomagający uczniom przeprowadzić projekt młodzieżowy poprzez wszystkie fazy: utworzenie grupy, określenie celu własnego i grupowego, diagnoza lokalna, planowanie projektu, harmonogram, działania projektowe, prezentacja efektów i ewaluacja. Można go jednak używać w trakcie realizacji projektów młodzieżowych skupionych na innych tematach.
- Program warsztatu "Dlaczego dziewczyny ocala Planetę?" - określenie indywidualnych zasobów, które pomagają włączyć się w projekt młodzieżowy.
- Ćwiczenie „Kontrakt” - ustalenie zasad pracy w grupie projektowej (s. 8)
- „E-książka projektu” - dokumentowanie projektu. Z każdego ważnego dla Was momentu (również na etapie planowania projektu) zróbcie jedno zdjęcie i sporządźcie krótką notatkę opisującą uwiecznione wydarzenie. Jednym z narzędzi internetowych, które Wam to umożliwi jest: www.bookcreator.com.
- Ćwiczenie „Co nas łączy?” - budowanie grupy.

ĆWICZENIE „CO NAS ŁĄCZY?”

Ćwiczenie rozpoczyna jedna osoba. Staje ona w odległości ok. 5-6 metrów od reszty grupy i mówi: „Na moją prawą stronę zapraszam tego, kto lubi czekoladę” (albo jakąś inną rzecz). Z grupy wybiegają wszyscy, których to zaproszenie dotyczy, ale zostaje tylko ta osoba, która jako pierwsza dotknęła prawej ręki osoby inicjującej grę. Pozostali wracają do grupy. Następnie uczestnicy i uczestniczki ćwiczenia słyszą: „Na moją lewą stronę zapraszam tego, kto lubi spotkania młodzieżowe”. Sytuacja się powtarza. Uczestnicy/uczestniczki stojący po bokach osoby rozpoczynającej grę podają kolejne cechy. Do ich wolnych rąk dołączają następne osoby (niech przez cały czas trzymają się za ręce). Na koniec te osoby, które dołączyły jako ostatecznie i mają wolną jedną rękę, muszą znaleźć jakąś wspólną cechę, aby móc połączyć krąg.

Określenie tematu

- Karty pracy dot. diagnozy lokalnej, pomogą określić, jakie jest podejście grupy docelowej na temat wybrany przez zespół młodzieżowy. Będzie to istotne dla wybrania odpowiednich działań, które doprowadzą do osiągnięcia zamierzonych rezultatów. Dzięki kartom zespół projektowy określi poziom wiedzy grupy docelowej oraz ich potrzeby, a następnie zaplanuje projekt dostosowany do oczekiwań odbiorców i odbiorczyń.
- Ćwiczenie: „Jaki temat?” - wspiera w wyborze tematu projektu młodzieżowego.

ĆWICZENIE „JAKI TEMAT?”

Wróćcie do odpowiedzi na pytania stawiane przy porządkowaniu zebranych informacji podczas diagnozy. Niech każdy teraz wybierze trzy najciekawsze jego zdaniem wątki i trzy najważniejsze problemy, o których mówili ankietowani. Możecie zrobić głosowanie za pomocą stawiania kresek lub przyklejania kolorowych naklejek itp. przy wybranej przez Was pozycji. Podsumujcie głosowanie – przedyskutujcie wybór. Najlepiej zdecydować się na jeden temat przewodni projektu.

Określenie celu

- Karta Pracy Kampania Informacyjno-edukacyjna pomoże zrozumieć czym jest projekt w formie kampanii informacyjno-edukacyjnej. Jest to rodzaj kampanii społecznej objaśniającej, jaka jest sytuacja w wybranej dziedzinie, oraz edukującej, jaką wprowadzić zmianę, by było lepiej.
- Karty pracy Projekt rzecznicy, wzmacniający widzę na temat działań rzeczniczych, np. petycja, list otwarty lub spotkanie z przedstawicielami samorządu.
- Ćwiczenie: „Pokoje Walta Disneya” - pomaga określić cele projektu (s. 12).

Zaplanowanie działań

Przewodniki prezentujące różnorodne działania w ramach projektu młodzieżowego:

- „Przewodnik dla młodzieży po kampaniach”, w ramach programu „Klimat to temat!”,
- „Ścieżki do celów - czyli co możecie zrobić dla świata?” dotyczący działań na rzecz wyzwań globalnych.
- „Weź oddech - dobre praktyki” oraz Przewodnik po programie „Weź oddech w Białymstoku” opracowane w ramach programu „Weź oddech”.

Promocja? Sojusznicy? Mamy kilka podpowiedzi:

- „Młody obywatel rozmawia czyli jak wyjść z działaniami poza szkołę?”, wskazówki w realizacji projektu młodzieżowego,
- „Kolejny krok na szlaku współpracy”, wspierający nawiązanie partnerstwa lokalnego między grupą młodzieży a innymi podmiotami.

Ćwiczenia:

- „Generator pomysłów” (s. 15) i „Kwiatki projektowe” (s. 16) - ułatwiają wybór działań projektowych,
- „Mapowanie” (s. 32) - identyfikacja sojuszników,
- „Działania na start” (s. 21) - określenie zadań i działań w projekcie,
- „Latające plakaty. Promocja” (s. 34) - pomysły na promocję
- „Kanały informowania” (s. 20) i „Zbieranie pomysłów na promocję” (s. 31) - planowanie działań promocyjnych.

Prezentacja efektów

- "Młodzi w akcji. Przewodnik po programie", publikacja prowadzi młodzież przez cały proces projektu młodzieżowego szczególnie polecamy rozdział o prezentacji efektów i finale projektu oraz zestaw załączników: Formularz zgody na wykorzystanie wywiadu; Zgoda na wykorzystanie wizerunku; List do sojusznika.
- EKO Kalendarz z listą wydarzeń o charakterze ekologicznym.
- Ćwiczenie: „Zwizualizujmy to” (s. 22) - ostatnie przygotowania przed finałem projektu.

Podsumowanie projektu

- Podsumowania projektu rzeczniczego, porady dot. istotnego etapu projektu, jakim jest podsumowanie, dzięki któremu uczniowie i uczennice mają szansę i przestrzeń na podzielenie się własnymi wrażeniami po projekcie i współpracy w grupie.
- Ćwiczenie „Czy osiągnęliśmy cel?” (s. 26) - podsumowanie efektów projektu,
- „Informacja zwrotna” (s. 27) - ćwiczenie dawania informacji zwrotnej,
- „Przepis na udany projekt”, podsumowanie tego, czego nauczyła się grupa,

ĆWICZENIE „PRZEPIS NA UDANY PROJEKT”

Wzorując się na przepisie na sernik, stwórzcie przepis na projekt doskonały. Zastanówcie się nad niezbędnymi składnikami, ich proporcjami, sposobem ich łączenia, gotowania czy pieczenia!

Jak może wyglądać taki przepis? 100 kg zapału do pracy, 350 szklanek uśmiechu, 4 łyżki pomysłów. Zapał do pracy wymieszać z pomysłami, zagniatać przez kilka tygodni, dodając szczyptę (lub szklanę) uśmiechu każdego dnia. Dalej już sami wiecie, jak upiec doskonały projekt.

Zapiszcie swój przepis. Podzielcie się na forum stworzonymi przepisami. Zachowajcie swoją wyjątkową książkę kucharską, by móc sięgać po przepisy przy kolejnych działaniach! Zachęcamy Was również do samodzielnego zastanowienia się, co każde z Was wniosło do projektu i pracy grupy.

DOBRE PRAKTYKI

1. AKCJA INFORMACYJNA PRZEPROWADZONA PRZEZ UCZNIÓW I UCZENNICE W XXXV LO Z ODDZIAŁAMI DWUJĘZYCZNYMI IM. B PRUSA W WARSZAWIE

Zagadnienia: gospodarka obiegu zamkniętego, recykling

Uczniowie i uczennice przeprowadzili kilkuczęściową kampanię informacyjną na temat Gospodarki Obiegu Zamkniętego, czyli idei zgodnie z którą przedmioty wykorzystywane są wiele razy, lub poddawane recyklingowi. Swój projekt nazwali "GOZpodarne wyzwanie", a celem było krzewienie idei przedłużania życia przedmiotom - dzielenia się nimi, wymieniania i wykorzystywania ponownie surowców, z których są wykonane. Działania które podjęli to m.in. warsztaty dla kolegów i koleżanek, rozwieszenie plakatów, rozdanie ulotek, szkolna wymianka w formie pchłego targu i konkurs.

Realizacja akcji informacyjnej została zaplanowana przez młodzież i nauczycielkę w taki sposób, że uczniowie i uczennice na każdym etapie projektu czuli za niego odpowiedzialność. Byli zaangażowani i mieli poczucie sprawstwa. Wspólnie z nauczycielką poszukiwali najlepszych rozwiązań przy pełnej świadomości celu, jaki chcieli razem zrealizować. Pracując w taki sposób spełnili kryterium dobrego projektu nr 7.

Grupa projektowa przyczyniła się do realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ.

2. EKOZESPÓŁ. JAKOŚĆ POWIETRZA A STAN NASZEGO ZDROWIA W GIMNAZJUM W BORKOWIE KOŚCIELNYM

Zagadnienia: niska emisja, ochrona czystości powietrza, zdrowie ludzkie

Grupa z Borkowa Kościelnego przed rozpoczęciem działań skupiła się na zintegrowaniu w ramach dość dużego zespołu projektowego. Przedyskutowali, jakimi metodami chcą pracować, jak będą się spotykać, jak rozliczać z podjętych zadań. Nauczycielka opiekująca się grupą prowadziła ten proces, ale wszystkie decyzje podejmowała grupa większością głosów. Grupa zdecydowała, że zbada, co mieszkańcy wiedzą o relacji pomiędzy stanem powietrza a zdrowiem. Rozmowy pokazały, że mieszkańcy nie tylko nie byli świadomi ścisłej zależności, lecz również nie interesował ich temat czystości powietrza. W takiej sytuacji grupa podjęła próbę zorganizowania Kolorowego Tygodnia Ekologii, podczas którego zaproponowali krótkie warsztaty z tematyki niskiej emisji. To, że działali w dużym, zgranym gronie, pomogło im w przygotowaniach do dużego wydarzenia i w kontaktowaniu się z różnymi sojusznikami m.in. trenerów z Regionalnego Centrum Edukacji Ekologicznej.

Kolejne działania grupy projektowej krok po kroku prowadziły do skutecznej realizacji celu, który wyznaczyła na początku projektu. Nieoceniony okazał się etap diagnozy potrzeb lokalnej społeczności, w oparciu o który przygotowali akcję informacyjną i warsztaty poświęcone przyczynom i skutkom niskiej emisji. Pracując w taki sposób spełnili kryterium dobrego projektu nr 6.

Grupa projektowa przyczyniła się do realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ.

3. “WIEM, CO JEM I RATUJĘ KLIMAT” - JAK DIETA WPŁYWA NA ZMIANĘ KLIMATU W SPECJALNYM OŚRODKU SZKOLNO-WYCHOWAWCZYM DLA NIEPEŁNOSPRAWNYCH RUCHOWO W BUSKU ZDROJU

Zagadnienia: zmiana klimatu, zdrowe odżywianie

Zespół z Buska-Zdroju rozpoczął swoje działania od przeprowadzenia ankiety wśród społeczności szkolnej i rodzin uczniów i uczennic. Temat projektu został wybrany po przeanalizowaniu jej wyników. Grupa podzieliła pracę na poszczególne grupy i działała na podstawie przygotowanego planu działań. Młodzież zebrała informacje na temat wpływu produkcji żywności, sposobu odżywiania się ludzi i marnowania żywności na zmianę klimatu, a następnie przeprowadziła kampanię informacyjną, skupiającą się przede wszystkim na promowaniu lokalnej żywności i diety wegetariańskiej. Przy realizacji projektu Zespół nawiązał do Europejskiego Dnia Zdrowego Jedzenia i Gotowania, co pokazało, że zdrowa dieta bazująca na lokalnych produktach jest wyzwaniem międzynarodowym. Zorganizowano również wspólne gotowanie.

Przeprowadzając ankietę młodzież realizująca projekt mogła rozpoznać, które wyzwanie globalne jest najbliższe szkolnej społeczności i nadać mu lokalny kontekst. Grupa dokładnie zbadała temat współzależności globalnych w sektorze żywnościowym i wskazała, że współzależności te dotyczą wszystkich członków i członkiń szkoły, gdyż wszyscy decydując o swojej diecie wpływają na międzynarodową sytuację na rynku produktami spożywczymi i, w konsekwencji, na życie innych osób. Pracując w taki sposób spełnili kryterium dobrego projektu nr 1.

Grupa projektowa przyczyniła się do realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ.

4. S.O.S. DLA PLANETY. JAKIE DZIAŁANIA MOŻEMY PODJAĆ, BY URATOWAĆ ZIEMIĘ? W IV LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCYM IM. GEN. STANISŁAWA MACZKA W KATOWICACH

Zagadnienia: zmiana klimatu, współzależności globalne, codzienne nawyki

Celem działania zespołu było zapoznanie społeczności szkoły z problemem zmiany klimatu. Uczennice realizujące projekt poruszyły temat "złych nawyków" związanych z odżywianiem, segregacją śmieci i zużyciem energii elektrycznej wśród społeczności szkolnej. Podczas Tygodnia Edukacji Globalnej zorganizowano różnorodne akcje: happening w postaci pokazu mody pod hasłem "Zchowaj piękno, nie pozwól sobie na takie jutro, podczas którego dziewczęta poruszyły temat nadmiernego używania plastiku; przeprowadzone zostały zajęcia dla młodszych klas związane ze zjawiskiem zmiany klimatu; zorganizowano również akcję informacyjną na temat idei zrównoważonego rozwoju. Ostatniego dnia przygotowano degustację potraw przygotowanych z produktów lokalnych i ekologicznych, co było zaproszeniem do dyskusji na temat wpływu rolnictwa na zmianę klimatu. Dziewczęta prowadzą również profil S.O.S. dla planety na Instagramie, gdzie umieszczają informacje związane ze zmianą klimatu.

Dziewczęta realizując projekt zwróciły uwagę na lokalny aspekt globalnego wyzwania, jakim jest zmiana klimatu, a także na wpływ naszych, indywidualnych i zbiorowych, wyborów na zmianę klimatu. Pokazały, że nasze codzienne decyzje mogą przyczynić się do walki ze zmianą klimatu. Pracując w taki sposób spełnili kryterium dobrego projektu nr 2.

Grupa projektowa przyczyniła się do realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ.

